

PRÁCE

Domácí násilí

Domestic violence

STUDIJNÍ PROGRAM

Specializace v pedagogice

STUDIJNÍ OBOR

Učitelství praktického vyučování a odbor. výcviku

VEDOUcí PRÁCE

PhDr. Nesvadba Petr, CSc.

HAVEL

MARTIN

2021

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Havel** Jméno: **Martin** Osobní číslo: **487664**
Fakulta/ústav: **Masarykův ústav vyšších studií**
Zadávající katedra/ústav: **Institut pedagogických a psychologických studií**
Studijní program: **Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku**

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:

Domácí násilí

Název bakalářské práce anglicky:

Domestic Violence

Pokyny pro vypracování:

Cílem bakalářské práce bude zhodnocení komplexnosti prevence v oblasti domácího násilí a jejího významu a dopadu na společnost. Budu se zabývat nalezením dalších alternativ v této problematice. Zpracování tématu povede k zamyšlení se nad reálnou realizací preventivního působení v oblasti domácího násilí. Práce bude zdůrazňovat význam prevence pro skupinu dospívajících v postavení potenciálních obětí i agresorů domácího násilí.

Seznam doporučené literatury:

BUSKOTTE, A. Z pekla ven. Žena v domácím násilí. 1. vydání. Brno : Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1788-6. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Moderní psychologie pro právníky. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8 NOVOTNÝ, Oto a kol. Kriminologie. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. 419 s. ISBN 80-86432-08-4. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2. STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. Ostrava : Key Publishing, 2009. 95 s. ISBN 978-80-7418-020-0.

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) bakalářské práce:

PhDr. Petr Nesvadba, CSc., institut pedagogických a psychologických studií MÚ

Jméno a pracoviště druhé(ho) vedoucí(ho) nebo konzultanta(ky) bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: **25.01.2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **13.05.2021**

Platnost zadání bakalářské práce: **19.09.2022**

PhDr. Petr Nesvadba, CSc.
podpis vedoucí(ho) práce

Ing. Petr Svoboda, Ph.D., ING.PAED.JGIP
podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry

prof. PhDr. Vladimíra Dvořáková, CSc.
podpis děkanky(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Student bere na vědomí, že je povinen vypracovat bakalářskou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v bakalářské práci.

_____
Datum převzetí zadání

_____
Podpis studenta

Havel, Martin. Domáci násilí. Praha: ČVUT 2021. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citoval a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 20. 04. 2021

Podpis:

Poděkování

Velice rád bych poděkoval vedoucímu bakalářské práce, PhDr. Petru Nesvadbovi, CSc., který mi po celou dobu věnoval ty nejcennější rady a měl se mnou trpělivost při tvorbě bakalářské práce.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je zhodnocení komplexnosti prevence v oblasti domácího násilí a jejího významu a dopadu na společnost. Cílem je také zabývat se nalezením dalších alternativ této problematice. Zpracování tématu vede k zamýšlení se nad reálnou realizací preventivního působení v oblasti domácího násilí. Práce zdůrazňuje význam prevence pro skupinu v postavení potencionálních obětí i agresorů domácího násilí.

Klíčová slova

Domácí násilí, ohrožená osoba, násilná osoba, vykázení, neziskové organizace, nevládní organizace.

Abstract

The aim of the bachelor thesis is to evaluate the complexity of prevention in the field of domestic violence and its importance and impact on society. The aim is also to find other alternatives to this issue. The elaboration of the topic leads to a reflection on the real implementation of preventive action in the field of domestic violence. The work emphasizes the importance of prevention for the group in the position of potential victims and aggressors of domestic violence.

Key words

Domestic violence, endangered person, violent person, expulsion, non – profit organizations, non - governmental organizations.

Úvod.....	9
1. Problematika domácího násilí.....	10
1.1. Vymezení pojmu domácí násilí.....	10
1.2. Legislativní vymezení pojmu domácího násilí	11
1.3. Znaky domácího násilí	12
1.4. Druhy domácího násilí	12
1.5. Fáze domácího násilí.....	15
1.6. Typologie pachatele domácího násilí.....	16
1.7. Typologie obětí domácího násilí.....	17
2. Příčiny a následky domácího násilí	19
2.1. Příčiny domácího násilí.....	19
2.2. Následky domácího násilí	23
2.3. Psychické poruchy vznikající jako následek domácího násilí	24
3. Formy sociální pomoci pro oběti domácího násilí.....	28
3.1. Státní formy pomoci obětem domácího násilí	28
3.2. Nestátní formy pomoci obětem domácího násilí	30
3.3. Pomoc násilným osobám.....	36
4. Výzkumná část.....	37
4.1. Metodika práce.....	38
4.2. Hypotézy	42
5. Výsledky výzkumného šetření.....	43
6. Shrnutí výsledků výzkumné části práce.....	53
7. Závěr	55
8. Přílohy.....	60

Seznam grafů

Graf 1 Chápání domácího násilí.....	44
Graf 2 Osobní zkušenost s domácím násilím?.....	45
Graf 3 Typ zkušenosti s domácím násilím.....	45
Graf 4 Forma domácího násilí.....	46
Graf 5 Mohou si oběti za svou situaci samy?	47
Graf 6 Jsou oběťmi domácího násilí i muži?.....	48
Graf 7 Zasahuje domácí násilí i děti?	49
Graf 8 Příčiny domácího násilí	50
Graf 9 Informovanost veřejnosti	51
Graf 10 Reakce na případ domácího násilí	51
Graf 11 Způsob řešení situace	52

Úvod

Domácí násilí bylo z historického hlediska dlouhodobě tabuizováno, a považováno za něco, o čem se na veřejnosti nesluší hovořit, za něco, co se odehrává za zavřenými dveřmi, kde by mělo i zůstat. V průběhu posledních dekád však naštěstí v této oblasti došlo k obratu pozitivním směrem, a domácí násilí se stalo alespoň částečně věcí veřejnou. Po roce 1990 začaly vznikat organizace věnující se pomoci obětem domácího násilí. Výše zmiňovaná tabuizace domácího násilí do společnosti vnesla i celou řadu nepravd a mýtů, tradujících se o této tématice dodnes.

V uplynulých letech proběhla celá řada mediálních kampaní a informačních akcí, které měly za úkol zlepšit informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí a uvést zažité mýty a dezinformace na pravou míru. Ověření praktické účinnosti těchto kampaní, spolu s osobním zájmem autora o danou problematiku pak utvořily hlavní motivační faktor k volbě tématu této bakalářské práce.

Předložená bakalářská práce je rozčleněna na dvě stěžejní části, a to na část teoretickou, a výzkumnou. Teoretická část je uvozena kapitolou věnující se problematice domácího násilí z obecného hlediska. Je v ní vymezen pojem domácí násilí, a jeho legislativní ukotvení v České republice. Následně jsou popsány konkrétní znaky a druhy domácího násilí.

Druhá kapitola práce se zaměřuje na příčiny a následky domácího násilí, a psychické poruchy, které vznikají jako jeho následek. Třetí kapitola pak prezentuje možnosti sociální pomoci obětem domácího násilí, a to jak ze strany státu, tak ze strany nestátních neziskových organizací, jako je ROSA, Bílý kruh bezpečí a další. Opomenuta však nezůstane ani poměrně mladá oblast, kterou je pomoc samotným násilným osobám.

Výzkumná část práce si pak klade za cíl zkoumat informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí. Pro výzkumné účely je nejprve definována použitá metodika a formulovány hypotézy. K získání potřebných dat je použita kvantitativní metoda standardizovaného dotazníku, distribuovaného elektronickou formou. Získaná data jsou následně zpracována, vyhodnocena a převedena do grafů a slovního komentáře ve výzkumné části práce. V poslední kapitole lze nalézt shrnutí výsledků výzkumného šetření a ověření stanovených hypotéz, stejně jako naplnění hlavního cíle práce.

1. Problematika domácího násilí

Pod výrazem, jako je domov nebo rodina si obvykle představujeme bezpečné prostředí, které sdílíme se svými blízkými. Rodina je prostředím, v němž trávíme velké množství svého času, a které v našem životě hraje stěžejní roli, jelikož má možnost nás pozitivním i negativním způsobem ovlivňovat a formovat. Navzdory tomu, že je domov často idealizován jako místo bezpečné, klidné, láskyplné, šťastné a stabilní, může pro některé jedince představovat to nejnebezpečnější místo ve společnosti (Ševčík, Špatenková, 2011).

Problematika domácího násilí byla po dlouhou dobu považována za tabu a spojováno s názory, předsudky a představami, které často můžeme sledovat i dnes. Pravděpodobně nejrozšířenějším mýtem spojeným s domácím násilím je názor, že domácí násilí je soukromou věcí, a lidé z vnějšku do něj nemají právo jakkoliv zasahovat. Dalším mýtem je představa, že domácí násilí se objevuje pouze v sociálně slabých rodinách, a že v rodinách z vyšších sociálních vrstev se tento jev vyskytovat nemůže. Opak je však pravdou, a domácí násilí se často odehrává i v rodinách s dobrým socioekonomickým a vzdělanostním statutem. Vyznačuje se zde však vyšší rafinovaností a je více skryto (Čírtková, Vitoušová, 2007).

Dále si společnost velmi často utváří typické charakteristiky pachatelů a obětí. Pachatelem je podle těchto stereotypů impulsivní, nevzdělaný, alkoholik apod. Oběti pak odpovídají parametrům, jako je hloupá, submisivní „domácí puťka“ a podobně. Díky kontinuální osvětě se však pomalu do povědomí společnosti dostávají fakta o tom, že domácí násilí může v různých podobách postihovat nejen ženy, ale i muže, děti neb seniory. Je nutné poukazovat na fakt, že neexistuje žádný typický model rodiny, ani její zcela přesná charakteristika, dle které by snad domácí násilí bylo možné lépe identifikovat. Mýty, předsudky nebo představy spojené s domácím násilím nejsou pravdivé, a domácí násilí může postihovat aktéry ze všech sociálních skupin a rodinných forem (Čírtková, Vitoušová, 2007).

1.1. Vymezení pojmu domácí násilí

Jednotná definice pojmu domácí násilí napříč odbornou literaturou neexistuje. Obecně bývá domácí násilí nejčastěji označováno za závažný sociálně patologický jev, vedoucí k porušování základních lidských práv a svobod. Ucelenější a podrobnější definici je možno nalézt kupříkladu v tezi autorky Ludmily Čírtkové (2008, s. 9), která ve svém díle domácí násilí definuje následovně: „opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického,

psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.“

Další definice, která vystihuje domácí násilí je od autorky Bednářové et al. (2006, s. 6) která s kolektivem uvádí, že se „domácím násilím zpravidla označuje týrání a násilné jednání odehrávající se mezi osobami blízkými žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Jedná se o fyzické i slovní útoky, tělesné týrání, omezování osobní svobody, vydírání, sexuální zneužívání, výhrůžky apod.“.

1.2. Legislativní vymezení pojmu domácího násilí

Na úvod této podkapitoly je nutno uvést, že současné České trestní právo doslovný pojem domácí násilí nezahrnuje. Domácí násilí samo o sobě není a ani v minulosti nikdy nebylo řazeno mezi trestné činy. Tento typ násilné činnosti byl legislativně posuzován jako jiný druh násilí nebo trestný čin. K výrazným změnám došlo až v roce 2004, kdy byla zavedena skutková podstata trestného činu „týrání osoby žijící ve společném obydlí.“ (Čírtková, 2008).

Takto pojmenovaný trestný čin byl do trestního zákoníku zanesen pro účely boje proti domácímu násilí, a to v následujícím znění dle § 199 trestního zákoníku:

„(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo

d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob,

b) smrt“. (Zákon č. 40/2009 Sb.).

1.3. Znaky domácího násilí

Charakteristika domácího násilí spočívá v tom, že oběť s pachatelem žije v blízkém vztahu, nejčastěji v jedné domácnosti, a násilné aktivity jsou páčány v soukromí za zavřenými dveřmi obydlí. Oběti domácího násilí jsou záměrně izolovány od možností vnější pomoci. S postupem času má domácí násilí vždy vzestupnou tendenci a eskaluje, nikdy samo od sebe nevymizí. Ohroženým osobám je potřeba poskytnou podporu, ochranu a pomoc včas (Čírtková, 2004).

Autorka Čírtková (2004) definuje stěžejní charakteristické znaky domácího násilí takto:

- „*Soukromí jako místo, kde dochází k partnerskému násilí,*
- *Opakování a postupný nárůst intenzity násilných incidentů,*
- *Specifičnost příčin a kořenů domácího násilí.*“ (Čírtková, 2004, s. 237-238).

Lokací, v níž se domácí násilí odehrává, bývá nejčastěji soukromým prostorem nacházejícím se mimo veřejnou kontrolu. Oběti jsou v průběhu páčání násilí fyzické, psychické či sexuální povahy zpravidla drženy v ústraní, izolovány od možné vnější pomoci (Čírtková, 2004).

Charakteristickým znakem domácího násilí je jeho výše zmiňovaná dynamika. Předchůdcem domácího násilí je zpravidla sociální izolace oběti od blízkých osob, rodiny a dalších sociálních kontaktů. Poté se začnou objevovat drobné útoky, kterými je postižená osoba zaskočena a toto nové chování partnera nejrůznějšími způsoby omlouvá. Frekvence útoků se postupem času zvyšuje, stejně jako jejich intenzita (Čírtková, 2004).

Motivy pachatelů domácího násilí jsou specifického charakteru, sám si nepřipouští, že by jeho chování bylo nevhodné, nepáčá násilí s konkrétním cílem, nebo za konkrétním účelem. K útokům nemusí vždy docházet jen v afektu nebo při emočním rozrušení (Čírtková, 2004).

1.4. Druhy domácího násilí

Domácí násilí má hned několik možných podob. Nejčastěji se vyskytuje kombinace několika z nich, samostatně se vyskytují velmi zřídka. Čírtková (2008) definuje domácí násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického charakteru.

Fyzické násilí

Fyzickým násilím se rozumí *„jakékoli opakované, násilné projevy mezi blízkými osobami, kdy jedna osoba je vždy obětí, druhá agresorem. Fyzické násilí může i nemusí zanechávat viditelné následky. Může vést k vážnému ohrožení zdraví i života jedince, vždy negativně ovlivňuje jeho psychiku“* (Hronová, Kupcová a Zapletalová, 2014, s. 2).

Psychické násilí

K psychickému neboli emocionálnímu násilí často dochází v kombinaci s fyzickým násilím. Mnohdy je samostatný výskyt psychického násilí předchůdcem násilí fyzického. Osoba ohrožená si zprvu nemusí vůbec uvědomovat, že se jedná o projevy násilí a některé varovné projevy svého partnera si může chybně vykládat například jako lásku. Zprvu není zcela zřejmé, že se jedná o týrání, jelikož absentují viditelná poranění. Z tohoto důvodu je psychické násilí tak těžko prokazatelné, jelikož chybí viditelné důkazy (ROSA, 2014, online).

Konkrétními projevy psychického násilí je soustavné ponižování, verbální týrání, hrubé nadávky, vulgarismy, urážky, zesměšňování, výhrůžky, zastrasování, ponižování ohrožené osoby, využívání privilegia moci, vyslýchání, stalking, telefonické kontrolování a celkový přehled o všech aktivitách oběti (ROSA, 2014, online).

Dále se může jednat o násilné projevy orientované na osoby, zvířata nebo věci, k nimž má ohrožená osoba citovou vazbu. Konkrétně může jít o vulgární a hrubé výstupy vůči domácím mazlíčkům, dětem a podobně. Pokud se pachatel zaměřuje na věci, likviduje ty, ke kterým má oběť vztah a emoční vazbu, jako jsou například zděděné předměty, vzpomínkové fotografie a podobně (ACORUS, 2011, online).

Sexuální násilí

Sexuální násilí je dalším typem násilí, které je obtížně dokazatelné, jelikož k němu dochází zpravidla beze svědků, nejsou-li ve vyhrocených případech svědkem nezletilé osoby. K sexuálnímu násilí se řadí nucení k sexuálním aktivitám a praktikám, nechtěný sex, znásilnění, jednání s obětí jako se sexuálním objektem. Konkrétně se jedná o *„veškeré sexuální chování, které je na druhé osobě vynucené a které osoba ohrožená podstupuje nedobrovolně pod nátlakem slovním či fyzickým“* (Lidská pouta, 2020, online).

Sociální násilí

Sociální násilí je možné považovat za podmnožinu psychického násilí, nebo jej samostatně vyčlenit. Tento druh násilí je zaměřen na sociální postavení a ovlivňování sociálního prostředí oběti. Charakteristická je zde „kontrola a omezování sociálních kontaktů, sociální izolování oběti“ (Čírtková, 2008, s. 10).

Ke konkrétním projevům sociálního násilí patří izolace osoby od jejího sociálního okolí, blokace a kontrola telefonu, odepření přístupu k televizi, internetu, omezení vycházek, kontrola osob, se kterými se oběť stýká, a postupný zákaz těchto styků, kontinuální kontrola nad všemi aktivitami a sociálními kontakty oběti a podobně (Čírtková, 2008).

Ekonomické násilí

Ekonomické násilí je dle Čírtkové (2008, s. 10) „z normy vybočující kontrolu a odnímání finančních prostředků oběti, její přinucování k tomu, aby pachatele finančně zajišťovala“. Ekonomické násilí se nejčastěji objevuje v podobně zabránění docházení oběti do zaměstnání, odstřižení oběti od finančních prostředků, i těch které jsou její vlastní, odepření přístupových práv k bankovním účtům a podobně. Pachatel takto činí proto, aby jej oběť musela prosit o peníze, i ty nejmenší částky, a byla na něm takto závislá. Pachatel odmítá přispívat na stravu, nájem, ošacení a další položky běžné denní potřeby (Čírtková, 2008).

„V poslední době se rozšiřují případy, kdy si násilná osoba vzala vysoké půjčky, které nesplácela, a protože smlouva o půjčce byla uzavřena za doby trvání manželství, firmy vymáhají tyto pohledávky na ohrožené osobě, zatímco násilník mění místo pobyt a není k dohledání“ (ACORUS, 2020, online).

Stalking

Stalkingem rozumíme nebezpečné pronásledování osob. Jeho hlavní znak spočívá v „obsesivní fixaci známého či neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně nevyžádanou a nechtěnou pozorností“ (Čírtková, 2004, s. 225). V kriminologickém prostředí se jedná o relativně novodobý fenomén.

Dle Čírtkové (2004) oběti stalkingu tvoří 2 % až 8 % obyvatel České republiky, kdy polovinu všech případů tvoří bývalí partneři, kteří pronásledují svůj protějšek. K charakteristickým projevům stalkingu řadíme např. obtěžující telefonáty, nebo textové zprávy, obtěžující a zstrašující chování, vyhrožování, pozorování a sledování aktivit oběti, docházení do míst pracoviště nebo bydliště obětí, likvidace osobních věcí oběti za účelem

vyvolání strachu, zanechávání výhružných vzkazů, psychické vydírání, a podobně. Do tohoto typu chování může být zahrnuto i širší okolí oběti, jako jsou rodinní příslušníci nebo známí apod. (Čírtková, 2004).

1.5. Fáze domácího násilí

Domácí násilí má cyklický charakter, a probíhá tedy v etapách, které se opakují. Nejtypičtějším rysem je střídání období klidu a agrese. Níže jednotlivé fáze procesu domácího násilí popsány podrobněji dle Laburdové (2014).

1. Fáze: Růst napětí

Počátky domácího násilí jsou nenápadné, a jeho první projevy mají podobu urážek, zesměšňování nebo ponižování. Oběť se mylně domnívá, že jde o projevy odůvodněné, a že si takové jednání zaslouží. Nadávky ale časem přecházejí v soustavné ponižování, a eskalují až fyzickému napadení, které se nadále stupňuje. Jedná se o cyklický proces.

2. Fáze: Používání fyzického násilí

V této fázi jsou následky násilí a týrání na oběti jasně znatelné. Jde o podlitiny, zlomeniny, nebo popáleniny. Intenzita útoků roste, a nezřídka končí i smrtí oběti. Dalším stupněm je v mnoha případech sexuální násilí, zanechávající v oběti zranění psychické, fyzické i morální povahy.

3. Fáze: Sliby a omluvy

Agresor se za své chování omlouvá, a slibuje, že už se jeho jednání nikdy nebude opakovat. Své agresivní chování omlouvá například stresem ze zaměstnání, nebo jinými důvody. Oběť pachateli znovu uvěří, on vyvázne zcela bez následků, a své chování v brzké době opakuje znovu. (Laburdová, 2014, s. 17)

Ve valné většině případů mají ženy v pozici obětí domácího násilí tendence agresivní chování ze strany partnera bagatelizovat, minimalizovat je před okolím, nebo je zcela popřít. Stejně jako agresor jeho chování omlouvají jinými problémy, například zdravotní povahy, v zaměstnání, alkoholu, únavě a podobně. (Ševčík, Špatenková, 2011, s. 91)

1.6. Typologie pachatele domácího násilí

Typologii pachatelů domácího násilí lze rozčlenit podle úhlu pohledu. Zároveň je nutné zohlednit vzájemné prolínání jednotlivých typů.

Podle Špatenkové (2011, s. 72–74) prezentuje dělení dle Elbowa, dle něž se pachatelé domácího násilí dělí takto:

- **Kontrolor:** oběť pro něj představuje majetek, nad kterým má moc. Okolí hraje roli jen v případě, že z něj může plynout nějaký užitek. Tento typ pachatele používá násilí v případě ztráty kontroly a moci, nebo pokud se cítí ohrožen.
- **Obránce:** cítí se dobře pouze v případě, že je na něm oběť zcela závislá.
- **Validátor:** sám o sobě pochybuje a dělá všechno pro to, aby nebyl partnerkou opuštěn. Zastrahuje, vyhrožuje, vyčítá.
- **Inkorporátor:** zoufalec chápající sebe a oběť chápe za jednu neoddělitelnou osobu. Přivlastňováním partnerky si kompenzuje absenci sebeúcty a ego.

Další typologií je ta podle Čermáka (1998, s. 70-73):

- **Emocionálně reaktivní typ:** sem patří většina agresorů, kteří se vyznačují vznětlivostí, výbušností, impulzivitou, kterou může vyvolat i slabý podnět. Je jednoduché je vyprovokovat. Mají sníženou sebekontrolu, a proto jsou velmi nebezpeční. Jejich útoky mohou končit i usmrcením oběti.
- **Instrumentální typ:** násilnými projevy uspokojuje své potřeby, nebo se snaží dosáhnout cíle. Ve skupině si vybírá oběť, kterou šikanuje. Jedná takticky a promyšleně, jeho cílem je oběti ublížit. Neprojevuje emoce.
- **Násilník nadměrně kontrolující své agresivní impulsy:** je zřejmě nejnebezpečnější ze všech typů. Zadržuje v sobě frustraci a agresi tak dlouho, dokud nevybouchne. V případě, že oběť útok přežije, je překvapena, jelikož útok neočekávala.
- **Násilník s potěšením z krutosti:** Násilí na druhých jej uspokojuje. Je necitlivý, bez empatie, utrpení a ponižování mu způsobuje potěšení.
- **Psychopatická osobnost:** Své násilné projevy neskrývá, jeho jednání je nápadné a opakuje se. Je bezcitný, chladnokrevný a bez emocí.

1.7. Typologie obětí domácího násilí

Jakýkoliv člověk se může stát obětí domácího násilí, a to bez ohledu na jeho sociální postavení, pohlaví, vzdělání nebo věk. V průběhu domácího násilí dochází ke konfrontaci bezvýhradné moci na jedné straně, a absolutní bezmoci na straně druhé. V praxi oběť od agresora přejímá přesvědčení o vlastním nevhodném chování, neschopnosti a hysterických projevech, které jsou důvodem jeho nespokojenosti. Oběti se za svou situaci a poranění stydí, před okolím je bagatelizují, uvádějí jejich jinou příčinu a podobně. (Bednářová, 2009, s. 17)

Žena jako oběť domácího násilí

Nejtypičtější obětí domácího násilí je žena týraná vlastním manželem nebo partnerem. Zde hovoříme až o 90 % všech případů domácího násilí. Jedna ze tří obětí pak není ochotna požádat o pomoc ve svém okolí nebo na policii. Majorita obětí je také přesvědčena o tom, že násilí je běžnou součástí partnerského života. Oběti jsou přesvědčeny o tom, že nezvládají roli dobré manželky, a odmítají také rozdělit rodinu, pokud jsou přítomny malé děti. Dalším důvodem pro setrvání v násilném vztahu může být ekonomická situace, kdy žena nemá prostředky na to, aby se osamostatnila. Nechybí ani případy, kdy jsou ženy přesvědčeny o tom, že jsou do budoucna schopny partnera změnit.

„U týraných žen se zjistily stejné projevy a symptomy jako u lidí, kteří přežili koncentrační či zajatecké tábory, nebo byli obětmi únosů, přepadení, anebo přežili přírodní katastrofy.“ (Cviková, 2001, s. 26). S touto problematikou se pojí i syndrom týrané ženy, popsany v následujícím textu.

Dítě jako oběť domácího násilí

Je vědecky prokázáno, že děti, jež jsou v raném věku svědky násilí mezi rodiči, se do budoucna potýkají s obdobnými následky, jako by byly samy týrány. Rozsah důsledků domácího násilí na psychiku dítěte je ovlivněn následujícími faktory:

- a) věk a pohlaví dítěte,
- b) míra brutality viděného násilí,
- c) netečnost nebo podpora okolí,
- d) počet viděných útoků,
- e) tělesné tresty a nestabilní výchovné metody uplatňované v rodině.

Domácí násilí na dětech má velmi často vliv na celý budoucí vývoj jeho osobnosti. Identifikace dítěte jako svědka nebo oběti domácího násilí je možná dle projevů v jeho chování (Elliotová, 2000).

„Děti, které samy zažily násilí, ať jak jeho svědci anebo dokonce oběti, se mohou chovat násilně, mohou převzít toto chování za normální a přirozené. Jindy pod vlivem prožitého násilí naopak mohou v budoucnu převzít roli oběti. Svědectví násilí v dětství vyvolává v dospělosti deprese, posttraumatické symptomy, nízkou sebeúctu mezi ženami a posttraumatické symptomy mezi muži.“ (Hroncová, Vavroňová, 2008, s.13)

Senior jako oběť domácího násilí

Senioři jsou domácím násilím velmi často ohroženi, avšak složitost jejich situace je velmi obtížně rozpoznatelná. Vzhledem k tomu, že jsou staří lidé velmi často izolováni od společnosti, a mnohdy jsou odkázáni výhradně na péči rodinných příslušníků, stávají se potenciální oběti domácího násilí a agresivních projevů velmi snadno. Nejčastějšími pachateli domácího násilí na seniorech jsou jejich děti, popřípadě jiné pečující osoby. (Zimmelová, Stolín, 2006).

Starší lidé ze zdravotních důvodů mnohdy vycházejí ze svého obydlí sporadicky, což způsobuje, že případné znaky nevhodných projevů chování vůči nim jsou pro okolí velmi obtížně postřehnutelné. Senioři mají často tendence fakt, že je na nich pácháno násilí, tajit před okolím a popírat jej, jelikož se za své rodinné poměry stydí, připadají si nepotřební a vlastně si ani nejsou schopni připustit, že to, co se jim děje je týrání. (Zimmelová, Stolín, 2006).

U seniorů lze navíc identifikovat rizikové faktory, jako jsou:

- špatný zdravotní stav,
- poruchy kognitivních funkcí,
- poruchy komunikačních schopností,
- nesoběstačnost,
- závislost na péči agresora,
- soužití s agresorem,
- sociální izolace (Zimmelová, Stolín, 2006).

2. Příčiny a následky domácího násilí

V této kapitole budou blíže definovány jednotlivé odborné teorie objasňující možné příčiny vzniku domácího násilí. Druhá část kapitoly je pak věnována následkům domácího násilí.

2.1. Příčiny domácího násilí

Obecně se má za to, že je násilí vyvoláváno agresí. V užším slova smyslu násilím rozumíme „úmyslné užití fyzického násilí nebo pohrůžky násilím vůči jiné osobě“ (Voňková, Spoustová, 2008, s. 45).

V souvislosti se snahami o pochopení vzniku a příčin vzniku násilného chování agresorů bylo v minulosti konstruováno několik teorií popisujících příčiny vzniku domácího násilí na základě jednotlivých faktorů. Odborná literatura počáteční teorie klasifikuje do skupiny psychologické, sociologické a biologicko-genetické (Čírtková, 2004).

Současné teorie zaměřené na důvody vzniku domácího násilí se zaměřují na vzájemné současné působení několika faktorů, podle kterých je domácí násilí komplexně podmíněný jev.

Nyní budou blíže vysvětleny a definovány nejznámější teorie.

2.1.1. Teorie učení

Socializací rozumíme proces, v jehož průběhu jedinec přijímá normy a hodnotové postoje, a motivace sociální skupiny, ke které se řadí. Jedná se o teorii spatřující své základy ve výchově v rámci rodinného prostředí. „*Za kriminoresistentní je považováno spojení těchto znaků: plnění sociálních povinností v rodině, v pracovní a sociální oblasti, adekvátní úroveň nároků, dobrá kontrola reality a sebekontrola, věcný poměr k penězům a majetku, plánování života, připravenost k přizpůsobení, vysoká zatížitelnost ve velké vytrvalosti, spokojenost v povolání, vázanost na domov, rodinný život a pořádek, produktivní uspořádání volného času, osobní angažovanost pro veřejné zájmy a nosné personální vazby*“ (Voňková, Spoustová, 2008, s. 51).

Takových vazeb je možné dosáhnout za existence bezpečných vazeb ke vztahovým osobám. Nutná je také stabilní pozice rodičů ve společnosti, a jejich vzájemný vztah je láskyplný a uznalý. Dále je potřebné, aby nebyly nijak poškozeny vztahy v raném dětství, a plnění úkolů v rodině bylo vyvážené a uznané (Voňková, Spoustová, 2008).

2.1.2. Teorie sociální kontroly a labellingu

Teorii sociální kontroly rozumíme prosazování kontroly nad následky patologického jednání skrze implementaci odměny a trestu. „Žádný z dnešních systémů externí sociální kontroly (náboženství, morálka, vědění, výchova, právo) nejsou považovány za postačující a všechny jsou kritizovány“ (Voňková, Spoustová, 2008, s. 51).

Vedle toho teorie labellingu, neboli značkování je jejím protipólem, a říká, že kriminalita je všudypřítomná, a případné sankce jsou jen způsobem, jak označkovat sociálně slabé jedince (Voňková, Spoustová, 2008).

2.1.3. Teorie viktimologické

Tento typ teorií objasňuje příčiny vzniku kriminality skrze teorii životního stylu, která se zaměřuje na rozdíly v životním stylu a rizikovost jednotlivých životních stylů a teorii struktur příležitostí. U této teorie se vymezují tři prvky vedoucí ke kriminálnímu činu, a to je „*motivovaný pachatel, vhodný objekt a nepřítomnost strážce*“ (Voňková, Spoustová, 2008, s. 53).

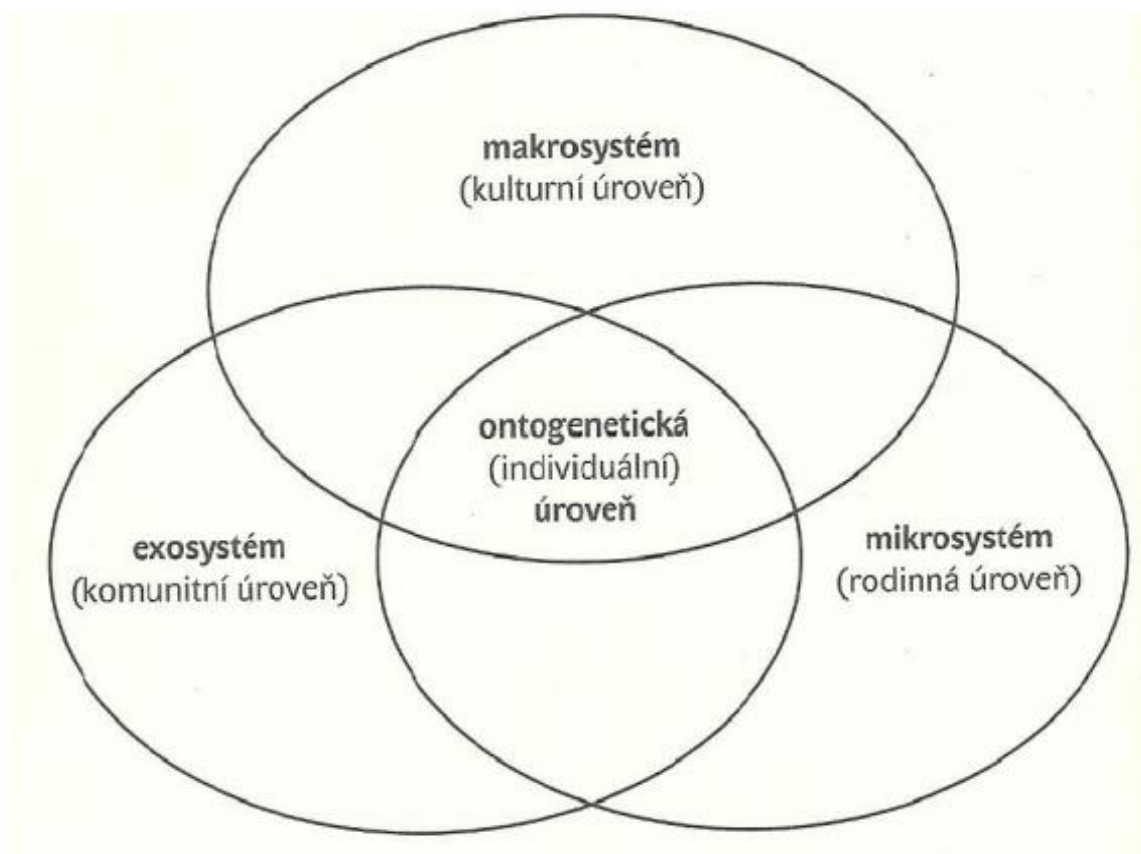
Manželé Gluckeovi chápou trestnou činnost, a tedy i domácí násilí jako „*výsledek vzájemného působení celé řady příčin či faktorů- sociálních, rodinných, výchovných, ekonomických, psychických atd.*“ (Voňková, Spoustová, 2008, s. 53). Výsledky výzkumů Gluckeových jsou platné i v současnosti. Platí, že na vývoj jedince, u nějž existuje riziko patologického chování, hrají důležitou roli faktory, jako je matčino zaměstnání, emoční poruchy otce, rozpad rodiny, nevhodné projevy chování v rámci rodiny, nesoudržnost rodiny, nedostatečná náklonost ze strany matky, neadekvátní míra disciplíny požadovaná otcem a podobně (Voňková, Spoustová, 2008).

2.1.4. Duttonova teorie

Podle teorie D. G. Duttona spočívají příčiny domácího násilí v následujících faktorech:

- Makrosystém: domácí násilí je vyvoláno patriarchální hierarchií hodnot ve společnosti,
- exosystém: životní a sociální okolí jedinců, které je ovlivňuje (neformální struktury i životní situace, nezaměstnanost, nízká vzdělanost, špatná finanční situace),

- mikrosystém: rodina jako taková, rizika spojená s rodinným životem (předepsané role, znalost druhých, ovlivňování života členů rodiny, reakce členů na zátěžové situace apod.),
- ontogenetické vlivy (Čírtková, 2004).

Zdroj: Dutton (1995) in Kotková (2014), s. 19-21

2.1.5.Ontogenetická teorie

V rámci této teorie je nejdůležitější vzájemná interakce oběti a násilníka, a jejich individuální osobnostní charakteristiky (Voňková, Spoustová, 2008).

Příčiny vzniku násilného chování v rodině lze nalézt jednak v individuálních faktorech, jako je psychika partnerů, jejich osobnostní rysy a psychopatologie. Dále jsou to faktory sociálně-psychologické, jako jsou zážitky z dětství způsobující mezigenerační přenos násilí, a nakonec faktory sociálně-kulturní, jako je nerovnoprávnost v rodině a podobně (Voňková, Spoustová, 2008).

Příčinou domácího násilí může být nespokojenost ve vztahu, negativní mínění o chování protějšku, nevyrovnané rozložení sil ve vztahu, konfliktní životní styl apod. K dalším faktorům doprovázejícím vznik domácího násilí lze zařadit závislostní chování pachatele,

finanční problémy, nezvládání rodičovských rolí, finanční problémy, zdravotní problémy, celodenní péče o děti, vynucená sociální izolace, vysoký věk a bezmoc seniora, přechod z aktivního života do důchodového a podobně. Pravděpodobnost agresivních reakcí se zvyšuje s nízkým sebevědomím pachatele. Agresi může spustit i mírné jednání oběti, zejména jedná-li se o otázku financí nebo sexu (Voňková, Spoustová, 2008).

2.2. Následky domácího násilí

Z výzkumů vyplynulo, že v rodinách, kde dochází k domácímu násilí mezi partnery, jsou ve 40 až 60 procentech případů napadány i děti (ROSA, 2014, online). Dle organizací věnujících se problematice domácího násilí jsou děti jeho svědky až v 90 % případů, kdy vidí nebo slyší údery, rány, pláč, nadávky a často mají strach o sebe, své rodinné příslušníky, a podobně. Zažívají pocity bezmoci, studu, strachu z budoucnosti a podobně. Následky na psychice dětí zanechávají jen projevy fyzického týrání, ale i týrání emočního, jako je ponižování, tresty, nadávky aj. Děti, které jsou svědky domácího násilí, mohou vykazovat podobné následky jako by byly samy přímo týrány.

„Děti vystavené ve vlastní rodině opakovanému násilí se často naučí odchylně zpracovávat neutrální i přátelské informace z prostředí, považují je za nepřátelské“ (Koukolík, Drtilová, 2001, s. 231). Násilí v rodinách má cyklickou povahu, kdy je přenášeno z generace na generaci. Oběti domácího násilí v dětství se velmi často sami stávají pachateli násilí v dospívání a dospělosti.

„Dospělé oběti opakovaného rodinného násilí, jemuž byly vystaveny v dětství, častěji onemocní poruchami příjmu potravy (přejídání i odmítání jídla, bulimie i mentální anorexie), jsou víc ohroženy sebepoškozováním a sebevraždou, častěji je postihují psychosomatická onemocnění (převádějí duševní napětí do tělesných příznaků a onemocní, prostředníkem je stres)“ (Koukolík, Drtilová, 2001, s. 231).

K nejčastějším projevům u dětí patří s ohledem na jejich věk, pohlaví, míru násilí a počet útoků, kterých byly děti svědky, pocit úzkosti, bezmoc, poruchy pozornosti vedoucí ke zhoršení školních výsledků, vztek, smutek, deprese, malé sebevědomí, sebevražedné sklony, vývojová regrese v podobě pomočování, noční můry, apatie aj. Připojit se mohou psychosomatické projevy jako bolest žaludku, hlavy, nespavost, zimomřivost, nemocnost aj.

Dlouhodobým důsledkem domácího násilí pro děti-oběti i děti-svědky jsou dle Hronové, Kupcové a Zapletalové (2014, s. 5) psychické důsledky jako *„snížené sebevědomí, posttraumatická stresová porucha, psychosomatická onemocnění, neurózy, poruchy osobnosti, poruchy příjmu potravy, únik k závislostnímu chování, sebevražedné tendence, CAN (Syndrom týraného a zneužívaného dítěte), regresivní chování, opožděný psychomotorický vývoj“*.

Důsledky v oblasti sociálních vztahů pak jsou: „*bázlivost, nejistota, izolace – nemají žádné kamarády nebo mají odstup ve vztazích, tendence opakovat rodinné vzorce (přijetí role oběti X přijetí role násilníka – dítě napadá dospělou obět' i sourozence), nedůvěra k druhým (dospělým, mužům, ženám aj.), neschopnost navázat hlubší vztah, špatné dovednosti řešit konflikty*“ (Hronová, Kupcová a Zapletalová, 2014, s. 5).

2.3. Psychické poruchy vznikající jako následek domácího násilí

Domácí násilí obětím způsobuje nejen fyzická, ale i psychická traumata. Fyzickými traumaty rozumíme tělesná poranění, zatímco psychická traumata se projevují pocity bezmoci, narušením sebeovládání, selháním obranných mechanismů, ztráty pocitu bezpečí, a dochází k rozkladu integrity člověka. Při myšlence na traumatizující událost se dostávají akutní psychické obtíže (Bentovim, 1998).

Nyní budou představeny projevy posttraumatické stresové poruchy a Stockholmského syndromu.

2.3.1. Posttraumatické stresová porucha

Posttraumatická stresová porucha (dále jen PSP) představuje normální reakce jedince na situaci vymykající se normálu, tedy i na domácí násilí. Pocit akutního ohrožení života může způsobovat pocit beznaděje, avšak ne u všech osob, jež mají zkušenost s traumatickou situací ohrožující život, se PSP a jeho příznaky rozvine. Syndrom PSP se rozvíjí ve 20 % až 30 % případů. Riziko propuknutí narůstá, „*pokud bezprostředně po události chybí postižené osobě podpora, obět' je ve špatném fyzickém stavu, sociální prostředí oběti je nepříznivé nebo se traumatizace objevila již v minulosti*“ (ACORUS, 2011, online).

K rozvoji PSP může kromě fyzického násilí vést i společenská izolace, ekonomická deprivace, emoční zneužívání, vyhrožování násilím apod. PSP mohou trpět i nepřímí účastníci domácího násilí. Zvláštním případem je však sexuální zneužívání a násilí, kde se u obětí PSP rozvíjí až v 80 % případů (ACORUS, 2011, online).

Zoufalství, úzkost, nebo poruchy spánku jsou zcela běžnými reakcemi na prožité trauma. Příznaky PSP se obvykle objeví až po uplynutí určité doby od prožitku. „*Takto traumatizovaní jedinci mohou také vyhledávat situaci podobnou té, která je poškodila, například ženy zneužívané a týrané v dětství mají tendenci navazovat vztahy s agresivními muži*“ (Voňková, Huňková, 2004, s. 77).

Následky PSP jsou závažné, a jejich zanedbání může vést až k rozvoji změn nebo poruch osobnosti.

K symptomům PSP patří:

- tzv. „flashbacky“: bleskové opětovné znovuprožívání traumatu, vyvolané spouštěčem, jako je čichový vjem, zvuk, pocit, tělesný vjem apod. V noci se pak tyto flashbacky mohou projevovat úzkostnými sny, ataky paniky, depresiemi, vzpomínkami na prožité trauma aj.
- Obranné mechanismy: bránění návratu traumatických vzpomínek skrze vyhýbání se určitým místům, aktivitám, situacím, sociálním vztahům a všemu, co by mohlo vyvolat vzpomínky na trauma. V některých případech může docházet k tomu, že se osoby trpící PSP uchylují ke zneužívání alkoholu, drog a léků, trpí poruchami příjmu potravy, sebepoškozováním, disociací a podobně.
- tělesné projevy: bušení srdce, potíže s dýcháním, nespavost, ostražitost, neklid, nadměrné podráždění, poruchy koncentrace, psychosomatické potíže, necitlivosti, sexuální dysfunkce aj. *„Nadměrné vzrušení, při kterém je oběť stále citově a tělesně připravená na další trauma, organismus není schopen se uvolnit a odpočinout si“* (Voňková, Huňková, 2004, s. 77).

2.3.2. Stockholmský syndrom

Stockholmský syndrom spočívá ve vytvoření citové vazby mezi zajatcem a jeho vězňem v případě, že je zajetí emočně vypjaté a trvá dostatečně dlouho na to, aby se citová vazba vyvinula (Hartl, 2000).

Stockholmský syndrom byl poprvé zaznamenán 23. 8. 1973, kdy došlo k přepadení stockholmské banky, kde útočníci zadrželi rukojmí na několik dní. Vězňové s nimi sice zacházeli hrubě, ale s postupem času jim prokázali i drobnou laskavost. Po osvobození rukojmích došlo k tomu, že někteří z nich stáli částečně na straně pachatelů, a dokonce dvě rukojmí svědčily u soudu ve prospěch lupičů a po jejich propuštění z výkonu trestu s nimi navázaly partnerský vztah a zasnoubily se (Hartl, 2000).

S tímto syndromem se lze setkat i u dlouholetých obětí domácího násilí, kdy se oběť identifikuje s jednáním násilníka. Oběť se agresorovi snaží různými způsoby zavděčit, aby pro sebe vykoupila jeho shovívavost, a ochránila tak svůj život a zdraví.

Nejčastěji jsou uváděny čtyři podmínky vzniku stockholmského syndromu, a to:

- Ohrožení života oběti,
- přesvědčení oběti, že nemůže ze situace nijak uniknout,
- sociální izolace oběti,
- pocit přechodná náklonnosti oběti k pachateli násilí (Hartl, 2000).

Syndrom týrané osoby

Syndrom týrané osoby je jevem, jenž oběti znemožňuje schopnost racionálně zhodnotit svou situaci, a i zpětně reagovat na násilné projevy. Tento syndrom se vyznačuje určitými symptomy, mezi které lze zařadit posttraumatickou stresovou poruchu, naučenou bezmocnost, nebo sebezničující zvládací strategie, podrobněji definované v textu níže, spolu s dalšími následky domácího násilí. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 42)

Syndrom týrané ženy

Jak již název napomíná, tento syndrom se vyskytuje výhradně u ženských obětí domácího násilí. Jde se o poruchu se specifickými projevy a důsledky, které se vyznačují silnou a přetrvávající vazbou na násilníka. Oběť vztahu s pachatelem setrvává i přes poranění, která tají před svým okolím. Týrané ženy disponují řadou společných znaků, jako je například nízké sebevědomí, víra ve falešné mýty o domácím násilí, která ústí v sebeklam a sebeobviňování. (Čírtková, 2008, s. 26)

Autorka Čírtková uvádí (2008, s. 27), že všechny ženy trpí tímto syndromem automaticky. Podle ní dochází k jeho vzniku, když se cyklus domácího násilí opakuje alespoň dvakrát.

Naučená bezmoc

Je stavem, při němž se oběť vzdává jakýchkoliv snah o aktivní reakci na probíhající události, a jen pasivně pozoruje okolní dění, přičemž ji provází negativní myšlenky a pocity. Pociťování negativních emocí je zde způsobeno selháním všech dosavadních pokusů oběti o odloučení se od agresora. Oběť je v tomto stádiu přesvědčena o tom, že z její situace není úniku, a sama přechází do apatického pasivního stavu. Už v průběhu prvního útoku lze posoudit, jestli je oběť průbojně povahy, a má schopnost usilovat o své bezpečí a svobodu, nebo naopak. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 44)

Ustrašení, bázliví a neprůbojní jedinci mají sklony k pasivitě, což se v praxi projevuje skrze jejich neschopnost podniknout kroky ke své záchraně. Tyto typy lidí dávají násilníkovi prostor ke krutému zacházení, resp. týrání. Požádat pomoci se tyto oběti nejčastěji odhodlají

až v momentě, kdy jim hrozí vážné ublížení na zdraví nebo dokonce smrt. Velmi často je pomoc přivolána na poslední chvíli. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 44)

Sebezničující zvládací strategie

V případech, že týraná osoba dojde k závěru, že již neexistuje způsob, jak uniknout z koloběhu domácího násilí, mnohdy volí nejhorší možnou zvládací strategii. V rámci snahy o únik ze zoufalé reality domácího násilí oběti lehce podléhají zprvu nenápadným druhům závislosti na návykových látkách, a později se však upínají k myšlenkám o ukončení svého trápení smrtí. Není vždy pravidlem, že tyto myšlenky na smrt zahrnují samotnou oběť, jelikož v řadě případů si oběti přejí smrt pachatele, a strádají tedy plán k jejímu dosažení. Tento druh úmyslů však většinou nerealizují. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 45)

Mezi další zvládací strategie patří popírání útočnickovy viny, kdy bere jako svou vinu vše negativní, co se mezi partnery děje. Před okolím pak násilníka obhajuje a popírá jeho vinu. Nejčastějšími argumenty pro obhajobu agresivního chování násilníka pak jsou špatná finanční situace, závažná nemoc, nebo ztráta zaměstnání apod. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 45)

K dalším zvládacím strategiím této skupiny patří minimalizace násilí. Hovoříme zde o situacích, kdy se oběti s cílem lépe vyrovnat s násilím, se kterým se potýkají, vytvářejí mylné představy o závažnosti útoků a zlehčují je. Takto bagatelizované dojmy pak prezentují před okolním prostředím, a snaží se tak své vysvětlení učinit věrohodným i sami před sebou. Oběť uvěří vlastnímu sebeklamu, čímž zmenšuje své a obavy o život a zdraví. Během procesu popírání viktimizace pak dochází k situacím, kdy si oběť napříč viditelným zraněním a násilnému jednání nepřipouští, že jí je ubližováno svou situaci nepovažuje za ohrožující a sama sebe nepovažuje za oběť. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 45)

Jednou z dalších taktik této skupiny zvládacích strategií je odmítání pomoci. Jedná se o situaci, kdy oběť vytrvale odmítá přijmout skutečnost, a tím pádem i pomoc nabízenou z okolí. Oběť je přesvědčena o tom, že pomoc nepotřebuje. Odmítání pomoci může být rovněž způsobeno strachem z násilníka. Podaří-li se oběti některou z organizací oslovit, často je po krátké době jejich kontakt přerušen. Nejčastějším scénářem je však ten, při kterém není ze strany oběti žádná organizace kontaktována. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 45)

3. Formy sociální pomoci pro oběti domácího násilí

Osoby ohrožené či přímo dotčené domácím násilím mají celou řadu možností pro vyhledání odborné pomoci, která je nabízena organizacemi státního i nestátního charakteru. Nejčastěji kontaktovanou organizací je Policie České republiky. Dále jsou to intervenční centra a různé neziskové organizace specializované na nejrůznější způsoby pomoci obětem domácího násilí.

Mezi státní instituce řešící problematiku domácího násilí patří zejména Ministerstvo vnitra České republiky, tedy Policie České republiky, dále Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, a také Ministerstvo spravedlnosti České republiky, v neposlední řadě pak místně příslušné soudy, státní zastupitelství, a pobočky probační a mediační služby. Další možnosti pomoci obětem domácího násilí jsou poskytovány ze strany některých organizací či spolků, na které mají oběti možnost se obrátit o informace, nebo s žádostí o pomoc. V provozu je rovněž bezplatná telefonní linka na pomoc obětem domácího násilí a kriminality, dostupná na telefonním čísle 116 006. Tuto telefonní linku provozuje spolek Bílý kruh bezpečí, jehož činnost bude detailněji popsána v textu níže. V současnosti existuje celá řada nejrůznějších forem pomoci obětem domácího násilí, která je poskytována ze strany azylových domů, krizových center, občanských poraden, rodinných poraden, úřadů státní správy a samosprávy ČR, a podobně. (Domácí násilí, online, 2021)

3.1. Státní formy pomoci obětem domácího násilí

Policie České republiky

Aktivity a postavení Policie České republiky jsou definovány dle zákona č. 273/2008 Sb. o policii České republiky, a jsou řízeny a definovány Ministerstvem vnitra České republiky. Úlohou policejních složek je dohled nad bezpečností na území státu. V případě útěku pachatele za hranice republiky pak probíhá spolupráce s policejními složkami okolních zemí. Cíl činnosti Policie spočívá v zajištění veřejného bezpečí, kontrole a omezování trestné činnosti, odhalování a zabraňování korupčnímu jednání, odhalování a zabraňování organizovanému zločinu a finanční kriminalitě. Policie dále realizuje pátrání po hledaných osobách, pohřešovaných osobách, zmizelých osobách, osobách na útěku kvůli spáchání trestné činnosti a podobně. (Zákon č. 273/2008 Sb. o policii České republiky)

V návaznosti na téma této práce je nutno podotknout, že policejní složky jsou nejčastěji prvním přivolaným subjektem do domácností, ve kterých dochází k domácímu násilí. Příslušníci následně výsledky svého šetření z domácnosti předávají ostatním součinným orgánům, jako je odbor sociálních věcí, nebo odbor sociálně-právní ochrany dětí u místně příslušného městského úřadu.

Odbor sociálních věcí

Úkol odboru sociálních věcí spočívá v řešení problémů z oblasti životních podmínek členů společnosti, kdy jsou v této oblasti vyvíjeny nejrůznější aktivity za účelem omezení a snížení množství případných problémů. Tento odbor má dále ve své působnosti zpracovávání podkladů a plánů rozvoje sociální činnosti v dané obci s rozšířenou působností (dále jen ORP). (Šimůnek, 2016, s. 2-138)

Odboru Sociálních věcí disponuje pověřením k následujícím činnostem: poskytování poradenství, plnění potřeby a zajišťování služeb v sociální oblasti a to zejména určeným pro skupiny obyvatel, jako jsou zdravotně postižené osoby, senioři, osoby přímo ohrožené nebo jinak dotčené sociálním vyloučením, osoby nacházející se v obtížné finanční situaci, osoby trpící psychickými poruchami, osoby bez domova, nebo žijící v nevhodném či nejistém obydlí, osoby nesvéprávné, azylanti, imigranti, rodiny s dětmi a osoby žijící rizikovým způsobem života. Výše jmenovaný výčet osob má rovněž nárok na výplatu dávek státní sociální pomoci a jiné finanční výpomoci ze strany státu na základě podání žádosti a jejím posouzení. (Šimůnek, 2016, s. 2-138)

Odbor sociálních věcí je dále pověřen komunikací s bytovými odbory a fondy a poskytováním prostor k bydlení. Dále spolupracuje s poskytovateli sociálních služeb v rámci ORP i mimo něj a s lékaři. Spolupráce je navázána rovněž s organizacemi charitativní, či církevní povahy, občanskými sdruženími, a dalšími institucemi pracujícími v sociálních službách, nebo ve zdravotnictví. Spolupráce probíhá i s policejními složkami. (Šimůnek, 2016, s. 2-138)

V oblasti aktivit souvisejících s oblastí sociálně – právní ochrany dětí funguje mimo jiné i kurátor mládeže, který se v rámci odboru zaměřuje na řešení problémů mládeže potýkající se se sociálně-patologickými jevy, jako je užívání návykových látek, páchaní trestné činnosti, záškoláctví, agresivita a podobně. V kooperaci s ostatními organizacemi, jako je například okresní soud, či státní zastupitelství implementují do praxe vhodná opatření k

nápravě problémových dětí a mládeže, a zároveň organizují preventivní výchovné akce v oblasti péče o děti a mládež. Aktivita odboru sociálně-právní ochrany dětí je velmi široká, a řídí se Zákonem 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. (Šimůnek, 2016, s. 2-138)

Odbory sociálních věcí dále fungují dle zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách. „*Sociální služby zahrnují odborné sociální poradenství, osobní asistenci, pečovatelskou službu, tísňovou péči, průvodcovské a předčítatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, denní stacionáře, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, ranou péči, tlumočnické služby, azylové domy, kontaktní centra, krizovou pomoc, intervenční centra, nízkoprahové denní centra, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociální aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, terénní programy a sociální rehabilitace*“ . (Šimůnek, 2016, s. 2-138)

Pro práci s oběťmi domácího násilí se v praxi nejčastěji využívá poskytování odborného sociálního poradenství, provozování azylových domů, podpora samostatného bydlení, tísňové péče, poskytování chráněného bydlení, provoz krizové pomoci nebo pomoci intervenčních center a podobně. (Šimůnek, 2016, s. 2-138)

3.2. Nestátní formy pomoci obětem domácího násilí

Organizace, zabývající se zabezpečováním pomoci pro oběti domácího násilí lze rozčlenit dle jednotlivých cílových skupin, na něž jsou zaměřeny. Jejich hlavním cílem je zajištění pomoci obětem v ohrožujících situacích, ale i k preventivnímu působení před samotným vznikem ohrožení. Jedná se o situace, kdy oběť cítí obavy z toho, že dojde k násilnému chování. V České republice se na prevenci domácího násilí zaměřuje řada intervenčních center, i neziskových organizací, které mimo to zajišťují i pomoc obětem v krizových situacích. V následujícím textu bude blíže specifikována činnost některých z nich.

Intervenční centra

Intervenční centra jsou provozována za účelem poskytovat krizovou pomoc obětem domácího násilí, stejně jako pracovat s osobami ohroženými domácím násilím či osobami chráněnými institutem vykázání ze společné domácnosti. Institut vykázání ze společné domácnosti označuje situaci, kdy má pachatel domácího násilí na určitou dobu zamezen přístup do společné domácnosti, a to bez ohledu na jeho případná vlastnická práva k domu

či k bytu. Intervenční centra spolupracují a jsou úzce provázána s jinými organizacemi, díky čemuž jsou schopny zajistit pomoc a ochranu ohroženým skupinám osob. Mezi jejich soudržné subjekty se řadí neziskové organizace, orgány sociálně – právní ochrany dětí, a odbory sociálních věcí, či jiné instituce pracující v oblasti sociálních služeb, PČR, veřejnosprávní orgány, a jiné. (Šimůnek, 2016, s. 98)

Mezi služby poskytované intervenčními centry patří sociální, terapeutické a psychologické poradenství. Dále zprostředkovávají nejrůznější volnočasové aktivity realizované v pomocných skupinách. Dále zde mají klienti k dispozici poradenství z oblasti uplatňování práv a oprávněných zájmů, či asistenci v průběhu obstarávání osobních záležitostí. Komunikace s odbornými pracovníky intervenčních center je realizovatelná několika způsoby, a to buď osobně, nebo telefonicky či prostřednictvím e-mailu. Zaměstnanci center klientům pomáhají při sepisování žádostí a návrhů k zahájení soudních řízení, nebo podání pro policii. Nejčastěji však klienti v intervenčních centrech žádají o pomoc s prodloužením trvání policejního vykázání, a zprostředkováním pomoci ve formě poskytnutí ubytovacích služeb a stravy. (Šimůnek, 2016, s. 98)

Pachatelé vykázání ze společného obydlí z důvodu násilného jednání či agrese a pro osoby, které jsou agresivní, a často vyvolávají konflikty a hádky, nebo používající fyzické útoky za běžnou formu řešení konfliktů v rodině a v příbuzenském okruhu, je k dispozici možnost využití programu Viola, zaměřeného speciálně na tuto cílovou skupinu lidí, kterým poskytuje odbornou pomoc.

Jednou z povinností intervenčních center je nabídka a realizace záchranných úkonů vzhledem k osobě ohrožené domácím násilím. Tento typ pomoci je nutno ohroženým osobám poskytnout nejdéle do 48 hodin, bylo-li pachateli uděleno nařízení o vykázání ze společného obydlí. U ostatních případů je potřeba podat žádost o poskytnutí pomoci intervenčního centra. Odborná sociální péče je zde realizována ambulantní formou a bez poplatku. (CSS Praha, online, 2021)

Bílý kruh bezpečí

Spolek Bílý kruh bezpečí je nepolitickou, humanitární organizací provozovanou v několika evropských státech, jako je Německo, Rakousko, Lucembursko, Švýcarsko a Maďarsko. Pobočka v České republice byla založena v roce 1991. Od té doby se organizaci povedlo zřídit celkem šest poboček po celé republice. Bílý kruh bezpečí je spolek fungující na

principu vzájemné kooperace celé řady právnických institucí, dále pak institucí, které zajišťují zajišťujících sociální služby a psychologických ambulancí, policie a jiných zařízení. (Zoubková, Moulisová, 2004, s. 33)

Hlavním úkolem Bílého kruhu bezpečí je implementovat preventivní opatření trestné činnosti a poskytování pomoci pro oběti domácího násilí. Tento spolek se podílí na realizaci výzkumů zaměřených na domácí násilí a zkoumání jeho konkrétních forem a podob. Takto vytěžená data, informace, a znalosti z těchto výzkumných aktivit jsou následně aplikována v rámci tvorby návrhů na pozměňovací řízení trestních norem z oblasti domácího násilí. Konkrétně se jedná o přijetí nových práv či formulaci nezbytných právních úprav aktuální legislativy. Získaná data lze rovněž použít jako jednu z forem zajištění náhrady újmy způsobené agresorem obětí domácího násilí. (Kuchta, Válková, 2005, s. 177)

Stěžejní myšlenkou vedoucí k založení Bílého kruhu bezpečí bylo zajištění pomoci odborného, hmotného, právního, psychologického, lékařského a morálního charakteru pro oběti trestné činnosti. K dalším důvodům jeho vzniku patří snahy o upevnění právního postavení osob postižených tímto typem kriminality, snahy o zvýšení všeobecného povědomí o problematice domácího násilí, dále zvýšení informovanosti veřejnosti o možnostech obrany proti bezprostřednímu nebo hrozícímu násilí, informovanost o možnostech pomoci obětem trestného činu apod. (Bílý kruh bezpečí, online, 2021)

Bílý kruh bezpečí spolupracuje s institucemi na národní i mezinárodní úrovni. Konkrétně jde o organizace a spolky stejného nebo obdobného zaměření, tedy takové, které se soustředí na pomoc lidem postiženým trestnou činností, a možnosti jejich ochrany před kriminalitou. Bílý kruh bezpečí v rámci své činnosti pořádá nejrůznější přednášky, kongresy, semináře a další události, čímž přispívá k rozšiřování obecného společenského povědomí o problematice domácího násilí a legislativních opatřeních, které se k němu váží. Osvěta probíhá jak skrze distribuci informačních materiálů, tak i prostřednictvím kampaní v médiích zaměřených na pomoc obětem trestných činů. (Bílý kruh bezpečí, online, 2021)

V České republice aktuálně funguje celkem devět poboček Bílého kruhu bezpečí, a to konkrétně v Praze, Plzni, Pardubicích, Ostravě, Olomouci, Liberci, Jihlavě, Českých Budějovicích a v Brně. Oběti domácího násilí mohou využít i nonstop telefonní linku DONA. Krizová pomoc je zde pro osoby v tísní k dispozici telefonicky 24 hodin denně. Do roku 2020 tato linka zaznamenala více než 50 000 hovorů. (Domácí násilí, online, 2021)

ROSA

Další významnou nestátní neziskovou organizací, zaměřenou na ženy jakožto oběti domácího násilí, je ROSA, a jejich děti. Způsob intervence této organizace tkví v návštěvě poradny organizace, kde proběhne prvotní konzultace situace oběti s odborníkem. Poté následuje aplikace jednoho z vhodných, dostupných intervenčních prostředků v podobě krizové intervence, sociálně-terapeutické konzultace, návrhu opatření nebo naplánování dalšího možného postupu. Oběť má dále možnost získat ubytování v azylovém domě, který disponuje službou úmyslného utajení pro zajištění bezpečí ubytovaných osob. V provozu je také nonstop telefonní krizová linka na pomoc obětem domácího násilí. (ROSA, online, 2021)

Další oblastí činnosti organizace ROSA je pořádání placených kurzů a seminářů pro odborníky pracující s oběťmi domácího násilí. Náplní těchto školení jsou mimo jiné stěžejní charakteristiky domácího násilí, dezinformace kolující ve společnosti, podstata a pravidla práce s oběťmi domácího násilí a řada dalších témat. (ROSA, online, 2021)

Persefona, z. s.

Je další z organizací zaměřených na pomoc obětem domácího násilí. V České republice funguje již od roku 2007, kdy vznikla díky odloučení od programu proti domácímu násilí provozovaného Ligou lidských práv. Meritem činnosti organizace je komplexní a dlouhodobá pomoc obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění. Persefona pracuje pouze s osobami staršími 18 let, a stěžejní oblastí jejího působení je Jihomoravský kraj. Hlavní cíl organizace spočívá v komplexním porozumění aspektům souvisejícím s problematikou domácího a sexuálního násilí. Dále se zaměřuje na optimální způsoby řešení vzniklých problémových situací a souběžně rozvíjí vzájemnou kooperaci státních i nestátních institucí zainteresovaných v této oblasti. Persefona zajišťuje pro oběti domácího i sexuálního násilí komplexní péči včetně právního servisu a psychologického a sociálního poradenství. Je možné zde zajistit i doprovodné služby na jednání s úřady, soudy, policií apod., Běžné jsou rovněž terénní výjezdy za klienty, terénní práce bez přítomnosti klienta, socioterapie, zastupování klientů u soudních řízení, zprostředkovávání navazujících služeb, distribuce kontaktů na potřebné odborníky a organizace a řada dalších aktivit. (Persefona, online, 2021)

Organizace Persefona a Spondea, která bude popsána níže, jsou jedněmi z těch, které svou intervencí směřují i vůči osobám, které se potýkají s potížemi ve zvládnání agresivních projevů. Konkrétně se může jednat například o osoby z rodinné přízně, nebo osoby blízké osobám vykazujícím násilí vůči dětem či partnerovi. V těchto případech jsou služby organizace poskytovány bezplatně a mají možnost je využít muži i ženy starší 18 let. Takovým klientům je následně ze strany psychologů, psychoterapeutů a sociálních pracovníků organizace poskytována možnost účasti na socioterapeutickém individuálním programu. Dále zde existuje možnost účastnit se párových terapií pro původce domácího násilí a jeho oběť, či páry vykazující vzájemné násilí ve vztahu. Základem úspěšné spolupráce je zde oprostění se od předsudků, respekt, profesionalita a důvěrné prostředí a atmosféra. (Persefona, 2021, online)

Spondea, o. p. s.

Je organizací založenou v roce 1997 na pomoc ohroženým dětem. V Brně tehdy unikátní dětské krizové centrum, které bylo prvním v republice. Spondea o.p.s. je nyní mimo jiné i poskytovatelem sociálních služeb, a disponuje pověřením k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, stejně jako například sociální odbory městských úřadů apod. Spondea o.p.s. je rovněž provozovatelem nestátního zdravotnického zařízení. V průběhu let se aktivity této společnosti rozšířily i na oblast pomoci obětem domácího násilí a lidem v tíživých životních situacích, kvůli konfliktům ve vztazích, vážným onemocněním či úmrtím v rodině, dlouhodobým partnerským sporům, šikaně, psychickým obtížím apod. Cílem činnosti této společnosti je zlepšit kvalitu života dětí, mládeže i dospělých osob. Jejím posláním je podpora těchto skupin, poskytování pomoci s řešením jejich problémů, a snaha o jejich opětovné začlenění do společnosti.

Spondea vytvořila a provozuje terapeutický program s názvem Dítě v centru zájmu, který je zaměřen na děti z rozpadajících se rodin, na které rodiče nemají dostatek času kvůli řešení vlastních problémů, a nejsou schopni jim vzniklou situaci vysvětlit nebo objasnit.

Spondea o.p.s. dále poskytuje individuální terapii zaměřenou na osoby nezvládající vlastní agresivní projevy. V průběhu programu jsou nejprve mapovány projevy hněvu a agrese, a následně dochází k identifikaci jejich spouštěčů. Cílem programu je, aby si klient osvojil techniky zvládnání hněvu, a byl schopen své agresivní projevy eliminovat. Mimo výše uvedené mají klienti možnost využít služby klinického psychologa, který provozuje krizovou intervencí i psychologické poradenství nebo systematickou psychoterapii. Spondea

o.p.s. dosahuje skvělých výsledků i v rámci intervence směřované na osoby s následky traumatu, trpícími posttraumatickou stresovou poruchou, a aktivitách s týranými nebo zneužívanými dětmi. (Spondea, 2021, online)

Za několik posledních let Spondea realizovala několik velmi úspěšných projektů, jako byly například:

- „Společně z bludného kruhu traumatu“,
- „Profesní rozvoj jako cesta ke kvalitě“,
- „Zlepšení praxe při prevenci, identifikaci a potírání domácího násilí prostřednictvím profesní specializace“
- „Násilí věc (ne)veřejná „a řada dalších. (Spondea, 2021, online)

Magdalenium

Poslední z organizací zabývajících se problematikou domácího násilí, jejíž činnost bude v této části práce popsána, je Magdalenium. Magdalenium svým klientům a klientkám zajišťuje bezpečné azylového bydlení na neveřejné adrese, kdy takto utajená adresa je zřízena za účelem ochrany soukromí obětí domácího násilí před agresorem. Takto vytvořená bezpečná atmosféra dává obětem domácího násilí prostor pro psychickou stabilizaci a vyřešení potřebných sociálně právních problémů. V uplynulých letech byla organizace nucena kvůli přetrvávajícím finančním potížím nucena zavřít jeden z azylových domů. Na jeho místě však byla vybudována alespoň poradna obětem domácího násilí. (Magdalenium, 2021, online)

Azylové domy pro oběti domácího násilí nejčastěji obývají svépomocné ženy, které si zde vytvářejí vlastní svépomocné skupinky, a navzájem si předávají rady a zkušenosti, podporují se v řešení svých problémů a podobně. V azylovém domě funguje 24hodinová služba, kdy jsou stále přítomny pracovníci organizace, a jsou tak nepřetržitě k dispozici v případě potřeby. (Magdalenium, 2021, online)

3.3. Pomoc násilným osobám

V návaznosti na zkoumanou problematiku nelze opomenout ani oblast pomoci samotným pachatelům domácího násilí, a její podobu v českých podmínkách. Jedná se totiž o oblast, jenž ani zdaleka nedosahuje takové pozornosti, jako pomoc obětem domácího násilí. Je však možné říci, že primární zaměření intervence a prevence na osobu pachatele je logické. (Voňková, Spoustová, 2008, s. 55)

Oblast intervence směrem k násilným osobám lze celospolečensky vnímat jako formu sekundární pomoci obětem domácího násilí. S touto myšlenkou se ztotožnilo v České republice hned několik institucí, a rozšířily tak své dosavadní služby zaměřené pouze na oběti i o služby určené pro pachatele domácího násilí. V komparaci se západním světem je však v této oblasti Česká republika stále pozadu. Terapeutické programy zaměřené na osobu agresora fungují ve vyspělých státech, jako je Finsko nebo Rakousko. Mimo Evropu pak tyto programy existují v USA. U všech světových programů zaměřených na pachatele, včetně těch českých byly doposud zaznamenány skvělé výsledky. (Voňková, Spoustová, 2008, s. 55)

V americkém městě Duluth v Minnesotě probíhá pravděpodobně ten nejvyhledávanější a současně nejvýznamnější program zaměřený na pachatele domácího násilí. Jedná se o intervenční program proti domácímu násilí, který byl inspirací pro všechny okolní státy v USA i v Evropě. (Voňková, Spoustová, 2008, s. 55).

Na základě výše uvedeného je možné konstatovat, že pomoc soustředěná na pachatele domácího násilí, a obecně na osoby disponující problémy se zvládnutím agresivních projevů, je v českých podmínkách prozatím méně vyvinutá, a lze ji označit jako nedostatečnou. Současně jde o problematiku disponující ohromným potenciálem k rozvoji, a následně k pozitivnímu ovlivnění výskytu domácího násilí v České republice.

4. Výzkumná část

Existuje celá řada otázek, které se pojí s problematikou domácího násilí. Lze se věnovat zkoumání jeho intenzity, cykličnosti, druhu, četnosti výskytu domácího násilí v určitém regionu a podobně. Pro účely této práce však byl zvolen výzkum chápání pojmu domácího násilí jako takového, což je v souladu s tezí Ferenčíka (2000), podle kterého je cílem vědeckého zkoumání v nejšířším slova smyslu porozumění věcem, okolnostem a dějům, které člověka obklopují zvenčí i zevnitř.

Cílem předložené práce je tedy: **Objasnit, co rozumíme pod pojmem domácí násilí?**

Na první pohled se tento cíl může jevit jako jasně formulovaný, a obsahově striktně vymezený. Navzdory tomu se mohou objevit problémy komunikačního charakteru, které lze objasnit tak, že individuální pohled a subjektivní názor respondentů na zkoumanou problematiku může vyznít natolik mnohoznačně, že by se mohla celá interpretace výzkumu proměnit v pouhý výčet názorů jednotlivých respondentů. Nejednoznačnost pojmu domácí násilí má značný vliv na subjektivní chápání jeho podstatných znaků, které odlišují domácí násilí a odlišujících od běžných domácích hádek.

Výzkumný problém výzkumné části práce se tedy zabývá komplikovanou problematikou zahrnující všechny podoby fyzického, sexuálního a psychického týrání, a to zejména ženských obětí mužskými partnery. Jedná se o násilí opakované, odehrávající se v soukromí, se stupňujícími se tendencemi. Nejčastěji se jako příklad fyzického týrání uvádí fackování, kopání, bití pěstmi, škracení, dušení, vláčení za vlasy, pálení apod. U psychického týrání je to pak ponižování, kontrola, psychohry, vyhrožování, vyvolávání strachu, nesmyslné příkazy apod. Ekonomické násilí má formu omezení přístupu k financím, kontroly útraty i malých částek, neposkytování prostředků na provoz domácnosti a podobně.

4.1. Metodika práce

S ohledem na charakter práce byl pro výzkumné účely zvolen jako nejvhodnější kvantitativně orientovaný výzkum. Výzkumné šetření bylo provedeno metodou empirického zkoumání technikou strukturovaného dotazníku.

Dotazníkem se rozumí písemná forma kladení otázek za předpokladu získání písemných odpovědí. Dotazníky jsou nejčastěji určeny k získání dat od většího počtu respondentů v poměrně krátkém časovém úseku, což jsou rovněž jeho největší výhody. (Gavora 2000)

Dotazník je rovněž velmi ekonomickým výzkumným nástrojem, umožňujícím shromáždit velké množství dat od značného množství respondentů. Respondentem je nazvána osoba vyplňující dotazník. (Gavora 2000)

Naopak k nevýhodám dotazníkového šetření lze zařadit možnost zkreslení odpovědí samotnými respondenty, a to hned z několika důvodů. Jedním z takových důvodů je například snaha o vytvoření lepšího obrazu sebe sama, nebo nejasné pojmy, či formulace otázek dotazníku, popřípadě i jejich nepochopení. Respondent se také může z nějakého důvodu snažit výzkum bojkotovat výzkum, popřípadě z recese uvádět úmyslně chybné odpovědi. Aby byly výsledky měření prováděného dotazníkovým šetřením odpovídající, je nutné, aby byla naplněna následující kritéria:

1. Validita – výzkumný nástroj zjišťuje to, co zjišťovat má. Jedná se o jednu z nejdůležitějších vlastností výzkumného nástroje.

2. Reliabilita – výzkumný nástroj je přesný a spolehlivý, a stejně tak zachycuje zkoumané jevy.

3. Praktičnost – dotazník je realizovatelný v praxi.

Jednotlivými prvky dotazníku jsou otázky, avšak vhodnější je nazývat je položkami, jelikož takto lze označit i výrok, který není v tázací formě. V rámci dotazníkového šetření je nejdříve nutno stanovit cíl ve vazbě na zvolenou problematiku.

V závislosti na cíle jsou následně optimalizovány jednotlivé položky, zaměřující se na konkrétní dílčí cíle. Základním dělením otázek v dotazníku je to, dle stupně jejich otevřenosti, a to konkrétně na:

- uzavřené
- polouzavřené
- otevřené

Dále existuje i takzvané škálování, kdy jsou odpovědi buď slovně nebo graficky odstupňovány. Posuzovací škála představuje nástroj, umožňující zjištění míru určitého jevu nebo vlastnosti, či jeho interval.

V rámci sestavování dotazníku je nutné dodržení určitých zásad a pravidel, kterými jsou:

- Srozumitelné a jasné otázky/položky
- Jednoznačně formulované položky
- Zjišťování pouze toho, co je pro výzkum relevantní
- Dodržení diskrétnosti
- Členění položek do celků (geografické dotazy v úvodu apod.)
- Eliminace sugestivních položek
- Poskytnout užitečný návod k vyplnění
- Přiměřená délka dotazníku
- Získání respondenta pro výzkumný cíl, konkrétní zaměření otázek
- Eliminovat výrazy jako: „několik“, „někdy“, „obyčejně“,
- Eliminace dvojitých otázek
  - Položka se musí týkat jediné věci
  - Eliminace otázek obsahujících spojku „a“, jako např. Lékaři tráví mnoho času nad vyplňováním výkazů, a proto nemají prostor na poradenství.
- Kladeny jsou pouze otázky, na které jsou respondenti schopni odpovědět, jinak je výzkum nevalidní.
- Zařazovány jsou jednoduché, srozumitelné a zodpověditelné otázky
- Snaha vyhnout se záporným výrazům, které se jednoduše dají přehlédnout, což může způsobit chybnou odpověď. Záporná slova je vhodné vyznačovat tučně
- Eliminace předpojatých a návodných otázek

Struktura dotazníku:

1. vstupní část

- představení se, oslovení respondentů, představení cílů výzkumu zdůraznění způsobu vyplňování, a významu odpovědí apod.
- informace k vyplnění a vrácení dotazník, ilustrativní příklad odpovědi, informace o anonymitě/neanonymitě dotazníku a podpis

2. vlastní položky/otázky

3. poděkování respondentům za vyplnění (Chrása, 1998).

Dotazník, který je možno nalézt v příloze č. 1. byl sestaven pro dospělé respondenty.

Spočívá-li primární záměr výzkumu v získání informací o názoru, postojích a osobní zkušenosti respondentů s určitou realitou, je vhodnou výzkumnou formou právě dotazník. Tvorba položek dotazníku této práce je podřízena základním poznatkům a zkušenostem, získaným prostřednictvím studia tématu. Dotazník se sestává ze tří částí. První část rozděluje selektované respondenty do jednotlivých kategorií v závislosti na jejich pohlaví věku nebo vzdělání. Druhá část se pak soustředí na výzkum povědomí respondentů o problematice domácího násilí. Mapována je i případná osobní zkušenost a názor respondenta na téma domácí násilí. Třetí část dotazníku pak obsahuje položky zaměřené na informovanost respondentů o této problematice. Jedním z cílů výzkumu je objasnit, zda je kampaň, a celková informovanost široké veřejnosti o problematice domácího násilí dostatečná či naopak.

Dotazník obsahuje některé položky s dichotomickými odpověďmi. Zakomponovány jsou i položky, u nichž je možné zvolit více než jednu možnost odpovědi. Respondentům jsou prezentovány konkrétní, předem připravené odpovědi a jeho úkolem je zvolit některou z nich. Vybrané otázky jsou mimo jiné doplněny i o možnost vepsání vlastního názoru nebo komentáře na volný řádek.

V průběhu distribuce dotazníků byly respondentům rovněž podány instrukce a pokyny pro jeho vyplnění, které jsou součástí přílohy 1. V rámci zpracování bylo vycházeno ze základních metod. Selektce respondentů do výzkumného souboru byla realizována skrze z princip náhodného výběru, který probíhal na základě distribuce dotazníku na sociálních sítích. Tento způsob distribuce dotazníku zajistil i značnou geografickou, genderovou i věkovou reprezentativnost.

Návratnost vyplněných dotazníku pak činila něco málo nad padesát procent, kdy vyšší procento návratnosti bylo zaznamenáno u ženských respondentů. Tento jev může vést ke spekulaci o větší míře zájmu žen o problematiku domácího násilí, než mužů, ale dle Gavory (2000) nemají spekulace ve výzkumném šetření místo, a proto se musí výzkumník držet výhradně dat, a nikoliv vlastních očekávání a názorů.

4.2. Hypotézy

Základním posláním výzkumné činnosti je interpretace reality. Aby bylo možné udržet jasný výzkumný směr, byly konstruovány následující oblasti, kterými se výzkum bude zabývat.

Jednalo se o tyto okruhy:

1. Jak se na domácího násilí dívají různé skupiny lidí?
2. Kdo může být obětí domácího násilí?
3. Je informovanost veřejnosti o domácím násilí dostatečná?
4. Jaká je reakce člověka na výskyt domácího násilí?

V souladu s výše uvedenými okruhy byly sestaveny následující hypotézy:

Cílem práce bylo zkoumat informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí.

Hypotézy, které výzkum ověřoval, byly formulovány následovně:

H1 – Lidé s nižším vzděláním považují za domácí násilí nejčastěji fyzické násilí.

H2 – Lidé s nižším vzděláním jsou hůře informováni o problematice domácího násilí než lidé s vyšším vzděláním.

H3 – Muži by při zjištění domácího násilí častěji zasáhli.

H4 – Muži častěji zastávají názor, že si ženy mohou za domácí násilí samy.

H5 – V případě setkání s domácím násilím se lidé nejčastěji obracejí o pomoc na policii.

5. Výsledky výzkumného šetření

Celkem bylo elektronicky distribuováno 215 dotazníků, kdy jejich návratnost byla lehce přes 50 %, a to konkrétně 107 dotazníků. Ne všechny dotazníky však byly řádně vyplněny, což bylo zjištěno jejich tříděním. Celkem 7 dotazníků bylo nutné vyřadit a použitelných tedy zůstalo 100 z nich. Získaná data z jednotlivých položek byla utříděna a zpracována, a následně procentuálně a graficky vyjádřena. Výsledky šetření jsou rovněž popsány slovně, aby byla jejich vypovídající hodnota vyšší.

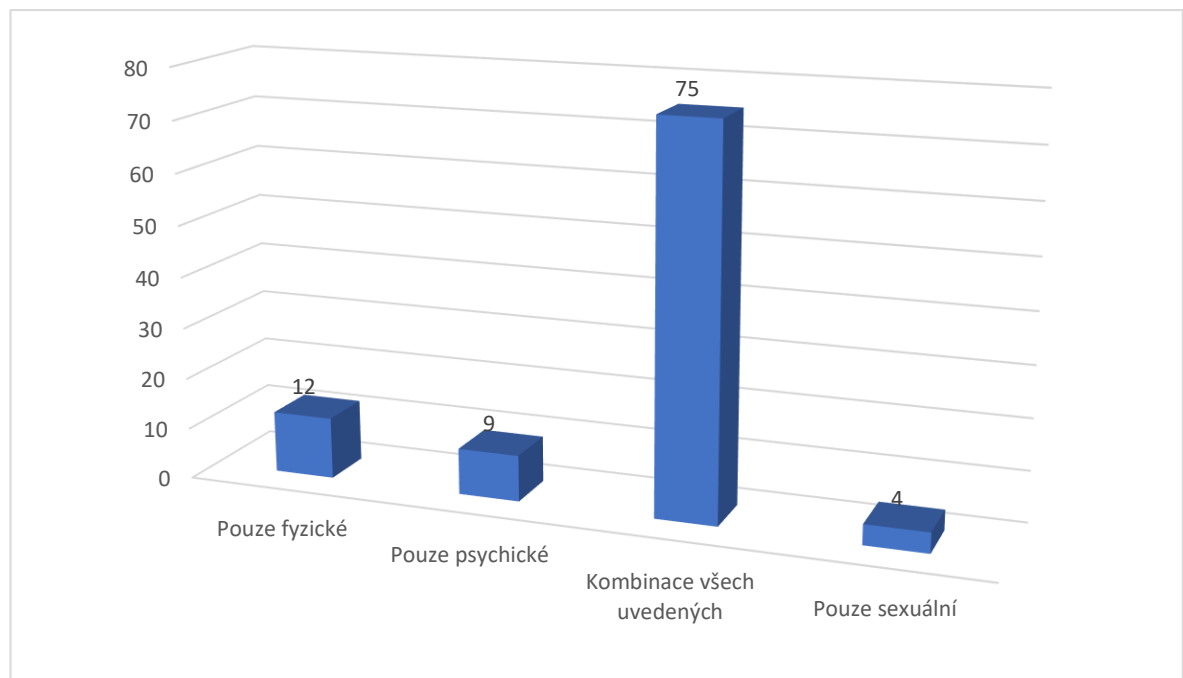
Pro účely získání demografických údajů o výzkumném souboru byly respondentům v první části dotazníku položeny otázky zaměřené na jejich věk, pohlaví, okres bydliště a dosažené vzdělání. Selektovaný výzkumný soubor tak zahrnoval 47 žen a 53 mužů. Nejpočetnější věkovou skupinou byli respondenti ve věku 21-35 let. Kteří představovali 62 % výzkumného souboru. Z této skupiny 78 % tvořily ženy. Kategorie mezi 35 a 50 lety věku tvořily 28 % výzkumného souboru, a kategorie 51 + byla zastoupena pouze 10 %. Co se týče geografického členění, byly zastoupeny všechny kraje České republiky.

Dále byli respondenti rozděleni na základě nejvyšší dosažené úrovně jejich vzdělání, a to do dvou skupin, První skupinou byli respondenti s nižším vzděláním, do které byli zařazeni účastníci výzkumu s dokončeným základním, nebo středoškolským vzděláním bez maturity. Druhou skupinu pak tvořili respondenti se středoškolským vzděláním zakončeným maturitou, vyšším odborným vzděláním a vysokoškolským vzděláním. Jednotlivé skupiny respondentů byly zastoupeny poměrně rovnoměrně, a to v poměru, 61 % osob s vyšším vzděláním, a 39 % s nižším vzděláním.

Z charakteristiky výzkumného souboru vyplynula různorodost jednotlivých skupin. Pro potřeby výzkumu a ověření hypotéz bylo stěžejní dělení dle pohlaví, vzdělání (nižší x vyšší) a věkových skupin.

Níže jsou graficky prezentovány výsledky jednotlivých položek dotazníku.

Graf 1 Chápání domácího násilí

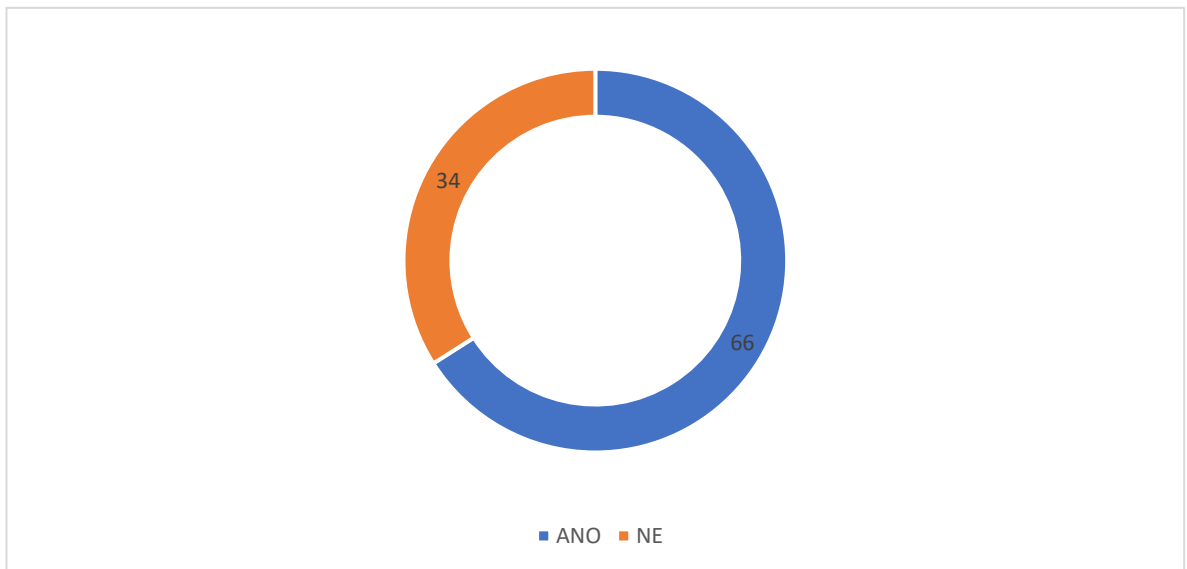

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výsledků první položky dotazníku vyplynulo, že respondenti výzkumného souboru mají nejčastěji (75 %) za to, že domácí násilí je kombinací všech uvedených typů domácího násilí. Pouze naprostá minorita vzorku považuje domácí násilí za jeden ze separovaných typů, jako je fyzické, sexuální, nebo psychické násilí. V rámci této položky nebyly prokázány rozdíly mezi chápáním domácího násilí skupinou respondentů s vyšším nebo nižším dosaženým vzděláním.

Druhá položka dotazníku pak bylo zaměřena na to, zda mají respondenti ze vzorku osobní zkušenost s některým z uvedených typů domácího násilí. Vyhodnocením výsledků bylo zjištěno, že majorita, a to celkem 66 % respondentů má s některou z forem domácího násilí osobní zkušenost. Zbývajících 36 % respondentů pak uvedlo, že žádnou osobní zkušeností s domácím násilím nedisponuje.

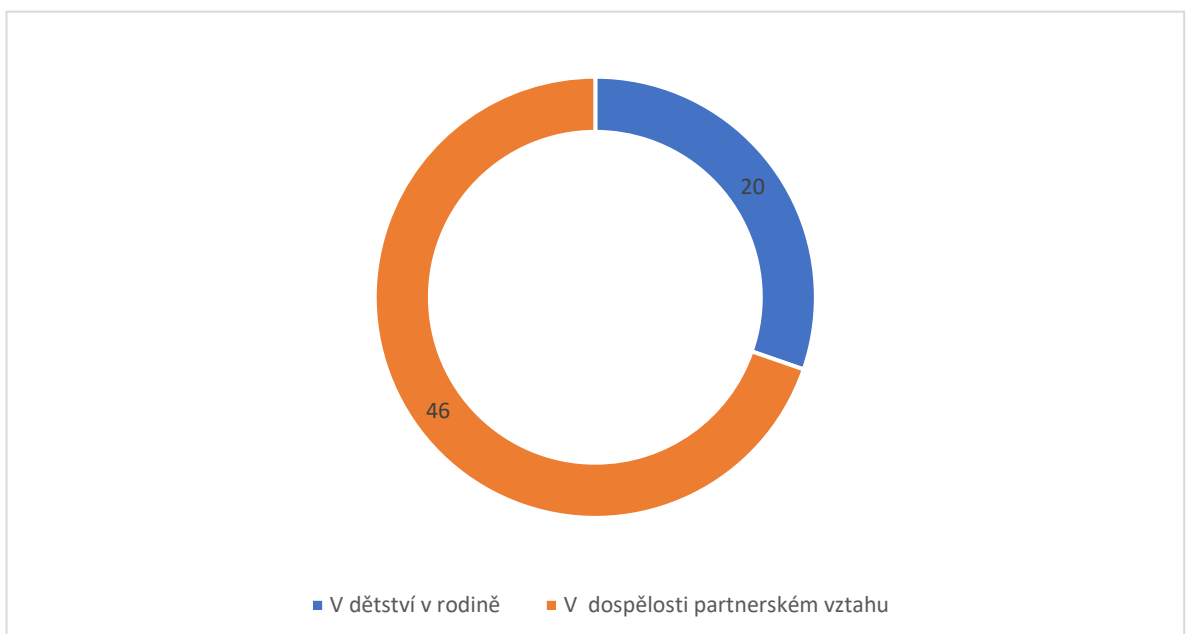
Graf 2 Osobní zkušenost s domácím násilím?

Zdroj: Vlastní zpracování

U respondentů, kteří v předchozí položce uvedli, že mají osobní zkušenost s domácím násilím bylo dále zjišťováno, o jaký typ zkušenosti se jedná. Z výsledků u této položky je patrné, že téměř 70 % z nich uvedlo, že se s domácím násilím setkalo v dospělosti, v rámci svého partnerského života. Zbývajících 30 % respondentů, kteří měli zkušenost s domácím násilím, ji pak získalo v rodině, v průběhu svého dětství. Uvedená čísla lze považovat za velmi alarmující.

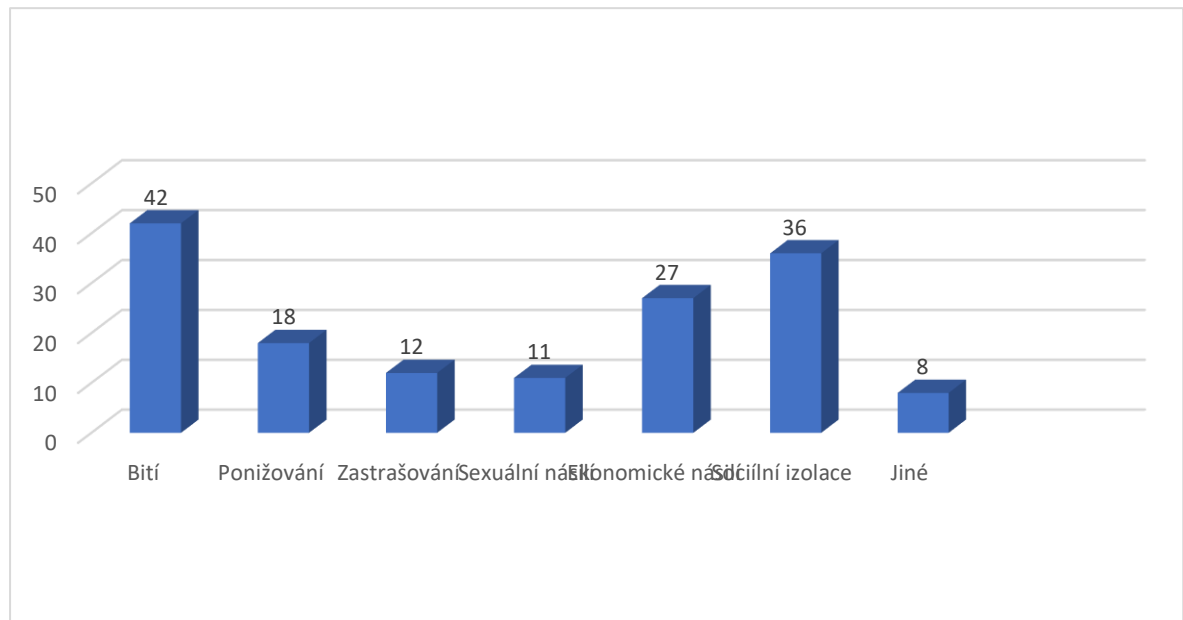
Graf 3 Typ zkušenosti s domácím násilím

Zdroj: Vlastní zpracování

Následující položka dotazníku pak byla zaměřena na konkrétní formu domácího násilí, se kterou měli respondenti výzkumného souboru osobní zkušenost. U této otázky bylo možné zvolit více než jednu odpověď.

Graf 4 Forma domácího násilí

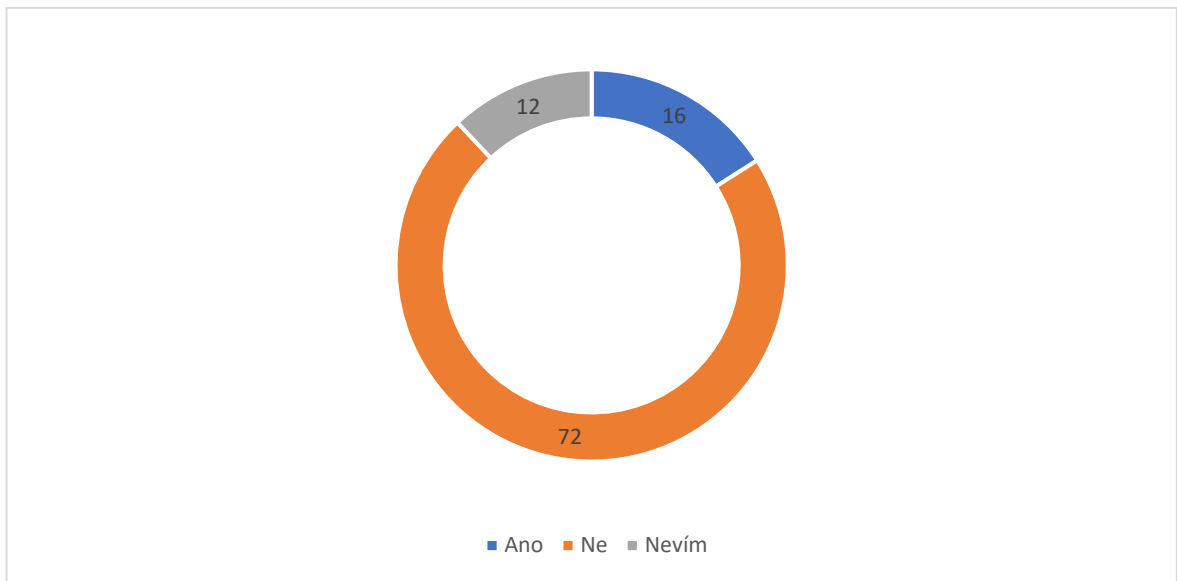

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výsledků této položky jasně vyplynulo, že nejčastější formou domácího násilí, se kterou měli respondenti zkušenost, je fyzické násilí, tedy nejrůznější typy bití a fyzických útoků. Tuto možnost uvedlo celkem 42 ze 66 respondentů, kteří představují 63 % z těch, kteří měli s domácím násilím osobní zkušenost. Další velmi častou formou domácího násilí byla v rámci výzkumného souboru sociální izolace (54 %), ekonomické násilí (41 %) a ponižování (27 %).

Dále se dotazník zaměřil na to, zda mezi účastníky výzkumu panuje z minulosti stále rozšířený mýtus o tom, že si oběti domácího násilí mohou za svou situaci samy. Zde se dotazník pokoušel zjistit míru informovanosti a kvalitu osvěty v této oblasti.

Graf 5 Mohou si oběti za svou situaci samy?

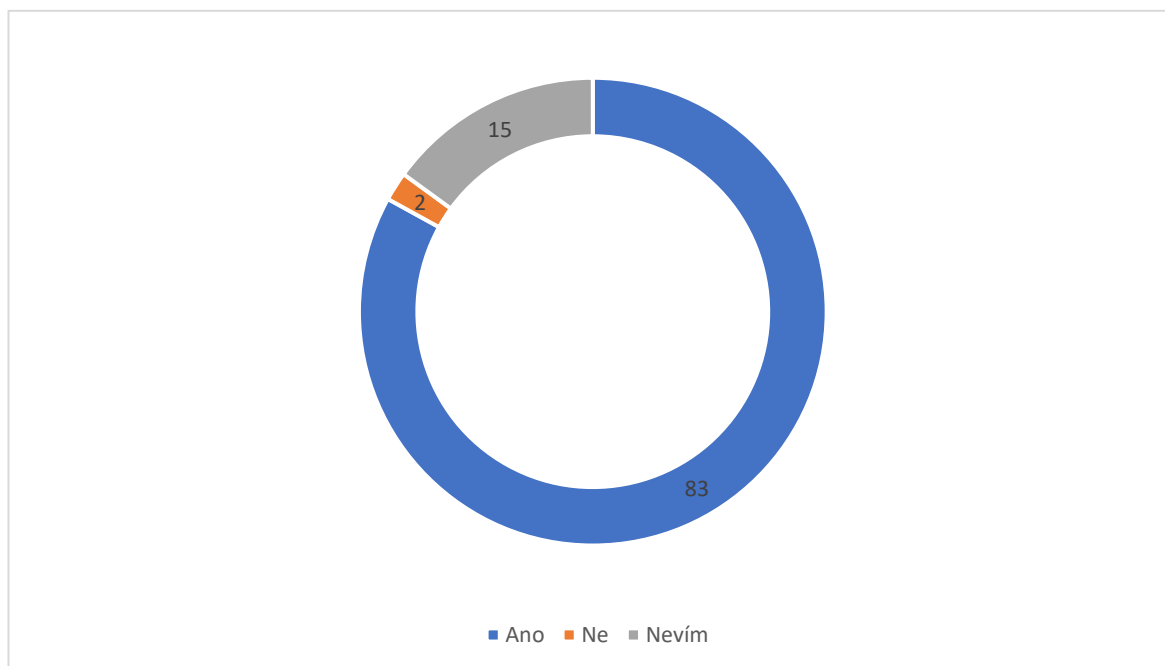

Zdroj: Vlastní zpracování

Touto položkou bylo zjištěno, že majorita výzkumného souboru (72 %) je obeznámena s tím, že si oběti domácího násilí za svou situaci nemohou samy. Zbývajících 16 % respondentů uvedlo, že zastávají názor, že si oběti za svou situaci mohou samy. U této položky je překvapivé, že tuto možnost volily majoritně ženy, a to ve 14 ze 16 případů. Tento výsledek lze přisuzovat tomu, že existuje přesvědčení, že by žena měla při prvních náznacích domácího násilí agresora opustit, a ženy které toho nejsou z nějakého důvodu schopny, se pak u jiných žen mohou setkat s nepochopením. Dalších 12 % výzkumného souboru pak zvolilo možnost „nevím“.

Další položka dotazníku pak byla rovněž zaměřena na informovanost veřejnosti o zkoumané problematice a ptala se, zda může být obětí domácího násilí i muž. Většina výzkumného souboru (83 %) uvedla, že má za to, že i muž může být obětí domácího násilí. Tento názor je zcela pravdivý, přestože se nejedná o příliš častý, nebo diskutovaný jev, jak již bylo uvedeno v teoretické části této práce. Výsledky této i předchozí položky však dokazují, že je veřejnost poměrně dobře informována o problematice domácího násilí, a mýtech, které se s ní pojí.

Graf 6 Muž jako oběť domácího násilí?

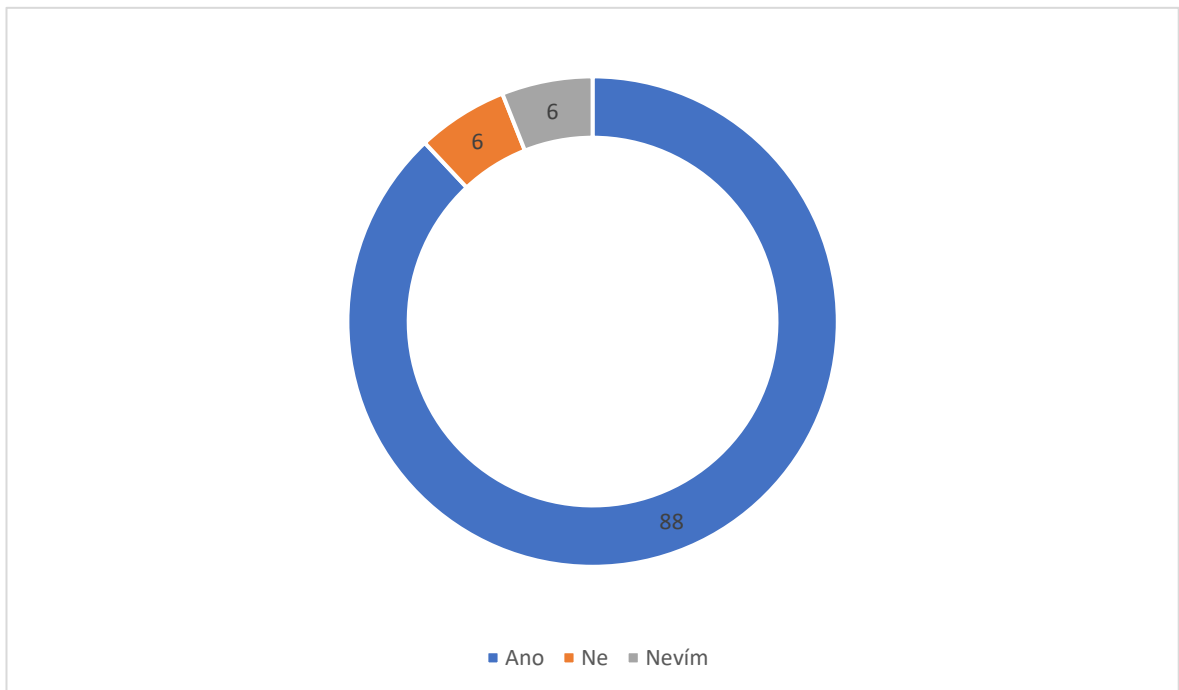
Zdroj: Vlastní zpracování

I následující položka dotazníku byla zaměřena na informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí. Tentokrát byla zaměřena na to, zda mají respondenti výzkumného souboru za to, že domácí násilí zasahuje i děti, nebo zda je omezeno pouze na dospělé členy domácnosti. Z teoretické části práce již víme, že obětí domácího násilí mohou být jak dospělí muži a ženy, tak i nezletilé děti. Stejně tak respondenti výzkumného souboru věděli, že domácí násilí v rodině zasahuje i děti, a 88 % z nich to v dotazníku uvedlo.

Zbývajících 12 % respondentů se pak rozdělilo mezi možnost „nevím“ a „ne“. Respondenti, kteří uvedli, že mají za to, že děti nejsou domácím násilím zasaženy, byli všichni muži ve věku 51 +. Lze tedy předpokládat, že je osvětová a informační kampaň v této oblasti doposud nezasáhla, a nejsou v této oblasti dostatečně informováni.

Graf 7 Zasahuje domácí násilí i děti?

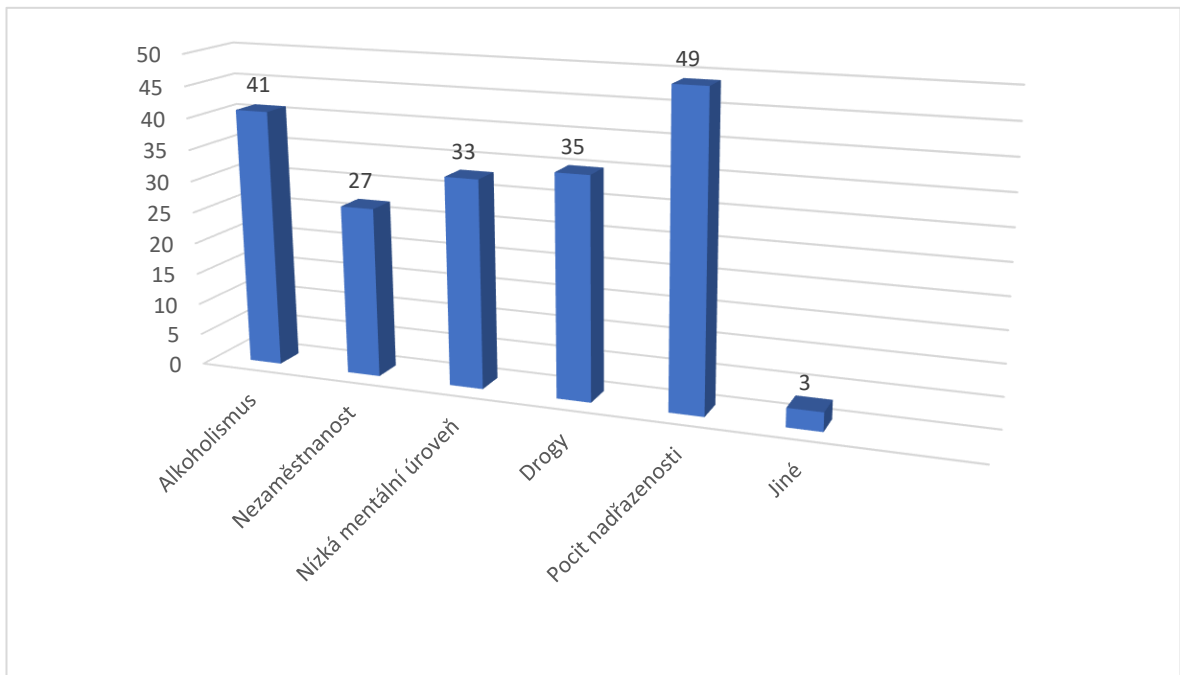
Zdroj: Vlastní zpracování

Další položka dotazníku byla zaměřena na názor respondentů na to, jaké jsou nejčastější příčiny domácího násilí. Na výběr bylo z několika možností, kdy bylo možné zvolit více než jednu odpověď. Bylo také možné názor na příčinu domácího násilí vyjádřit slovně na volný řádek v rámci možnosti „jiné“.

U této položky bylo prokázáno, že respondenti mají nejčastěji za to, že je domácí násilí způsobeno nejčastěji pocitem nadřazenosti ze strany agresora, dále pak nadužíváním alkoholu nebo přítomnosti drog v domácnosti, ale také nezaměstnaností nebo nedostatečnou mentální kapacitou agresora. Vzhledem k tomu, že majorita respondentů zvolila více než jednu možnost, bylo prokázáno, že mají za to, že při domácím násilí hraje důležitou roli souhra hned několika faktorů současně, které společně vytvářejí podmínky pro vznik domácího násilí, jak je popsáno i v teoretické části této práce. Stejně tak se opět potvrzuje dobrá informovanost výzkumného souboru v této oblasti.

U možnosti „jiné“ pak celkem 3 respondenti uvedli, že: „*Důvodem je nejčastěji strach ženy z muže a její submisivní povaha, která si nechá vše líbit.*“, „*Sociálně slabá rodina se špatným socioekonomickým statusem, a nevzdělanými členy, a zastávajícími předpotopní názory*“ a „*Zkušenosti lidí z dětství, které si s sebou nesou do dospělosti, a jen opakují naučené vzorce chování, které viděli u svých rodičů, když byli děti.*“ I tyto názory odpovídají často skutečné situaci v rodinách, které se s domácím násilím potýkají.

Graf 8 Příčiny domácího násilí

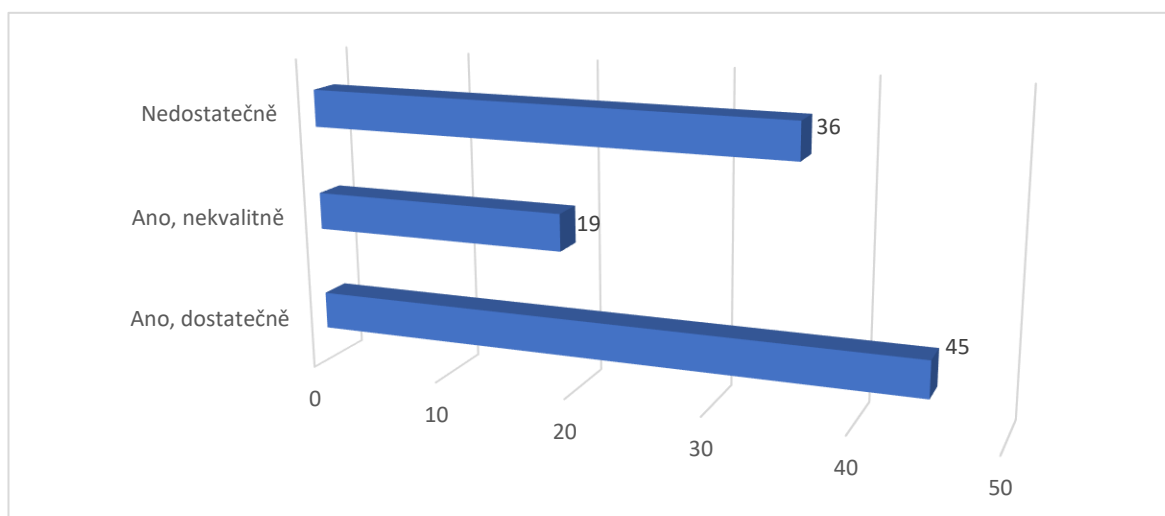

Zdroj: Vlastní zpracování

Další položka dotazníku zjišťovala názor výzkumného souboru na míru informovanosti veřejnosti o problematice domácího násilí. Vyhodnocením této položky bylo zjištěno, že názor na tuto problematiku je ve výzkumném souboru poměrně roztržštěný, jelikož 45 % souboru má za to, že je informovanost společnosti na dobré úrovni, 19 % souboru má za to, že informovanost existuje, ale je nekvalitní, a zbývajících 36 % respondentů má za to, že společnost není o zkoumané problematice dostatečně informována, a osvěta a informovanost je nízká nebo žádná.

Vzhledem k vyhodnocení předchozích položek dotazníku zaměřených na informovanost výzkumného souboru o problematice domácího násilí lze však konstatovat, že selektovaný výzkumný soubor, který lze označit za reprezentativní vzorek, je poměrně kvalitně informován o problematice domácího násilí, jelikož majorita respondentů zastává názory, které odpovídají skutečnosti.

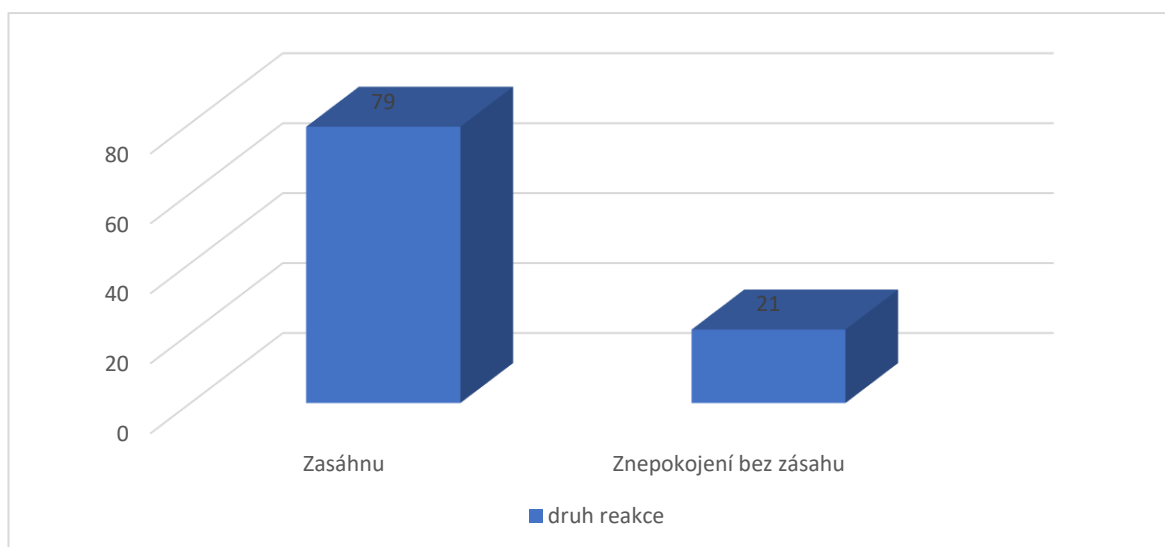
Graf 9 Informovanost veřejnosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední dvě položky dotazníku pak zkoumaly to, jak by respondenti výzkumného souboru jednali v případě, že by se dostali do situace, kdy by objevili případ odehrávajícího se domácího násilí. Vyhodnocením této položky dotazníku bylo zjištěno, že 79 % souboru by nějakým způsobem zasáhlo, zatímco 21 % souboru by pouze bylo znepokojeno, avšak do situace by nijak nezasahovalo. Přestože majorita souboru zvolila první možnost, za znepokojující lze považovat fakt, že více než pětina souboru by pravděpodobně nijak nezasáhla, a neinformovala by příslušné orgány ani nijak jinak nereagovala. Tuto možnost volily nejčastěji ženy ve věku 35 a více let.

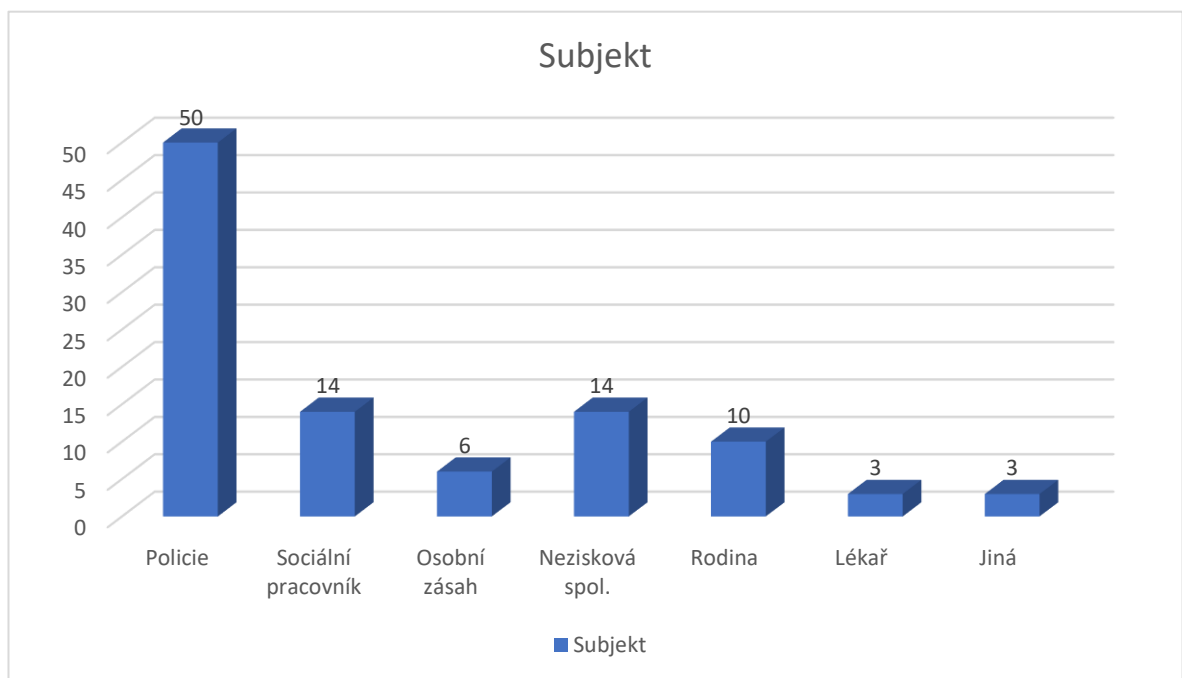
Graf 10 Reakce na případ domácího násilí

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední položka dotazníku byla zaměřena na respondenty, kteří zvolili možnost „Zasáhnu“. Bylo u nich dále zkoumáno, jakým způsobem by tedy reagovali. Bylo zde možné označit více než jednu položku. Nejčastěji volenou možností bylo kontaktování policie. Tato možnost je v praxi pravděpodobně tou nejrychlejší a nejefektivnější ze všech uvedených, jelikož policie má následně ve své pravomoci možnost kontaktovat další příslušné orgány nebo organizace, které mají s rodinou možnost navázat spolupráci, a případně i ochránit její členy a podobně. Policie je rovněž orgánem, jehož přítomnost je nutná v případě, že je v domácnosti potřeba implementace institutu vykázaní agresora ze společného obydlí, jak je popsáno v teoretické části práce. Přivolání hlídky policie je tedy velmi efektivním řešením, setkáme-li se s domácím násilím.

Graf 11 Způsob řešení situace

Zdroj: Vlastní zpracování

6. Shrnutí výsledků výzkumné části práce

Cílem práce bylo zkoumat informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí. Veřejnost byla pro účely této práce reprezentována výzkumným souborem čítajícím celkem 100 respondentů. Výzkumný soubor byl z demografického hlediska dostatečně pestrý, a proto jej lze považovat za reprezentativní.

Hypotézy, které výzkum ověřoval, byly formulovány následovně:

H1 – Lidé s nižším vzděláním považují za domácí násilí nejčastěji fyzické násilí.

Z výsledků výzkumného šetření vyplynulo, že nebyly prokázány rozdíly mezi skupinou respondentů s nižším a vyšším vzděláním. Z výsledků vyplynulo, že respondenti výzkumného souboru mají nejčastěji (75 %) za to, že domácí násilí je kombinací všech uvedených typů domácího násilí. Pouze naprostá minorita vzorku považuje domácí násilí za jeden ze separovaných typů, jako je fyzické, sexuální, nebo psychické násilí. V rámci této položky nebyly prokázány rozdíly mezi chápáním domácího násilí skupinou respondentů s vyšším nebo nižším dosaženým vzděláním.

Hypotéza H1 tedy **nebyla** výzkumným šetřením potvrzena.

H2 – Lidé s nižším vzděláním jsou hůře informováni o problematice domácího násilí než lidé s vyšším vzděláním.

Ani v rámci hypotézy H2 nebyly výzkumným šetřením zaznamenány rozdíly v informovanosti o problematice domácího násilí mezi skupinou respondentů disponující vyšším a nižším vzděláním.

Hypotéza H2 tedy **nebyla** výzkumným šetřením potvrzena.

H3 – Muži by při zjištění domácího násilí častěji zasáhli.

Vyhodnocením výzkumného šetření bylo zjištěno, že 79 % souboru by nějakým způsobem zasáhlo, zatímco 21 % souboru by pouze bylo znepokojeno, avšak do situace by nijak nezasahovalo. Tuto možnost volily nejčastěji ženy ve věku 35 a více let.

Hypotéza H3 tedy **byla** výzkumným šetřením potvrzena.

H4 – Muži častěji zastávají názor, že si ženy mohou za domácí násilí samy.

Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že majorita výzkumného souboru (72 %) je obeznámena s tím, že si oběti domácího násilí za svou situaci nemohou samy. Celkem 16 %

respondentů uvedlo, že zastávají názor, že si oběti za svou situaci mohou samy. Tuto možnost volily majoritně ženy, a to ve 14 ze 16 případů.

Hypotéza H4 tedy **nebyla** výzkumným šetřením potvrzena.

H5-V případě setkání s domácím násilím se lidé nejčastěji obracejí o pomoc na policii.

Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že v případě, že se respondenti výzkumného souboru setkají s případem domácího násilí, a rozhodli by se do ní nějakým způsobem zasáhnout, přivolali by policii. Tuto možnost by zvolila naprostá majorita respondentů (63 %).

Hypotéza H5 tedy **byla** výzkumným šetřením potvrzena.

7. Závěr

Předložená bakalářská práce se zabývala problematikou domácího násilí s akcentem na informovanost veřejnosti o ní. Text byl rozčleněn na teoretickou a výzkumnou část. Zatímco v teoretické části byla představena konkrétní odborná východiska zkoumané problematiky, výzkumná část se zaměřila na jejich ověření v praxi.

Pro výzkumné účely práce byla zvolena kvantitativní metoda distribuce standardizovaného dotazníku elektronickou formou. Dotazníky byly distribuovány elektronicky skrze sociální sítě, což umožnilo zajistit pestrou škálu respondentů jak z hlediska geografického, tak i věkového, genderového a vzdělanostního.

Získaná data byla následně zpracována, vyhodnocena a převedena do grafů a slovního komentáře ve výzkumné části práce. Hlavním cílem práce bylo zkoumat informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí. Veřejnost byla pro účely této práce reprezentována výzkumným souborem čítajícím celkem 100 respondentů.

Aby mohl být cíl práce naplněn, bylo nutné formulovat hypotézy, které byly ověřovány. Výzkumným šetřením se některé hypotézy podařilo potvrdit, a některé byly naopak vyvráceny. Konkrétně bylo zjištěno že, lidé s nižším vzděláním nepovažují za domácí násilí nejčastěji fyzické násilí, a ani nejsou hůře informováni o problematice domácího násilí než lidé s vyšším vzděláním. Výzkum dále prokázal, že muži by při zjištění domácího násilí zasáhli častěji než ženy. Ze získaných dat také vyplynulo, že muži nezastávají názor, že si ženy mohou za domácí násilí samy. Potvrdilo se rovněž, že se lidé v případě setkání s domácím násilím nejčastěji obracejí o pomoc na policii.

Získaná data rovněž přinesla odpovědi v oblasti informovanosti veřejnosti o problematice domácího násilí. Majorita výzkumného souboru disponovala adekvátními informacemi o typologii obětí domácího násilí, stejně jako o jeho příčinách a způsobech řešení. Je tedy možné konstatovat, že byl naplněn i hlavní cíl práce.

Problematika domácího násilí je natolik rozvětveným tématem, že jej nelze vyčerpávajícím způsobem obsáhnout v jedné bakalářské práci, jak ostatně dokazují jiné odborné práce vypracované na toto téma. Za důležité lze však považovat kontinuální práci na zvyšování míry osvěty informovanosti společnosti o domácím násilí jako takovém. V případě, že ke zvýšení informovanosti přispěje alespoň malou měrou i tato bakalářská práce, naplní tím i předem nedefinovaný cíl společenské povahy.

Použité zdroje:

Monografie:

BEDNÁŘOVÁ, Zdena. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Praha: Acorus, c2009. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-254-5422-0.

BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha: Grada, 1998. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-629-3.

CVIKOVÁ, J.; JURÁŇOVÁ, J. Piata žena. 1. vyd. Praha: Aspekt, 2001. 385 s. ISBN 80-85549-28-3.

ČERMÁK, I. Lidská agrese a její souvislost, 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008, s. 9. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem a svědkům trestných činů*. 1.vyd. Praha: Grada, 2007, s.42-44. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

HRONCOVÁ, M.; VAVROŇOVÁ, M. Domácí násilí. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007. Praha. 2008. 18 s. bez ISBN.

HUŇKOVÁ, M.; VOŇKOVÁ, J. Domácí násilí v ČR z pohledu práva, Efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím

- násilím, Brno: Justiční akademie České republiky, 2004. 248 s. ISBN: SBN 80-239-6230-2.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Základy výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc, 1998. ISBN 8070677988.
- ELLIOTT, Michele. *Jak ochránit své dítě*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2000. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-419-2.
- KOTKOVÁ, Martina. *Domácí násilí v kontextu rodiny a práce*. Brno: Spondea, 2014. ISBN 978-80-260-7191-4.
- KOUKOLÍK, F. a DRTILOVÁ, J. (2001). *Zlo na každý den. Život s deprivanty I*. Praha: Galén, s. 226, s. 231.
- KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Život s deprivanty*. Praha: Galén, c2001. Makropulos. ISBN 80-7262-088-6.
- KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.
- LABURDOVÁ, Lucie. *Žena jako oběť domácího násilí*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta University Hradec Králové, 2014, 85 s. Bakalařská práce.
- ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 21. ISBN 978-80-7367-690.
- ŠEVČÍK, Drahomír a ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.
- ŠIMŮNEK, Marek. *Adresář sociálních služeb 2016: přehled sociálních a souvisejících služeb pro rodiny s dětmi, mládež, osoby se zdravotním postižením, seniory, národnostní a etnické menšiny a osoby v obtížných životních situacích*. Vydání: dvanácté. 2016. ISBN 978-80-87637-29-6
- VOŇKOVÁ, J. a SPOUSTOVÁ, I. (2008). *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. (2. přepracované vydání). Praha: proFem.
- VOŇKOVÁ, Jiřina a MACHÁČKOVÁ, Radka. *Domácí násilí: právní minimum pro lékaře*. 2., aktualiz. vyd. Praha: proFem, 2004, 62 s. ISBN 80-239-4026-0.
- ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-05-5.

ZIMMELOVÁ, P. ;STOLÍN, M. In kolektiv autorů. Domáci násilí – násilí na mužích a seniorech, Praha: Triton, 2006. 108 s. ISBN: 80-7254-914-6.

Internetové zdroje:

ACORUS, z. ú – pomoc osobám ohroženým domácím násilím. *Domáci násilí* [online]. ©2011 WEB4ce. Dostupné z <http://ww.acorus.cz/domacinasili>.

Bílý kruh bezpečí [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2021 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/>.

Domáci násilí [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2021 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/>

HRONOVÁ, M., KUPCOVÁ, Z. A. a ZAPLETALOVÁ, J. (2014). *Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování Čj.: MSMT-44400/2014*. [online]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/prif/ps11/metodika/web/ebook_citace_2011.html.

HRONOVÁ, M., KUPCOVÁ, Z. A. a ZAPLETALOVÁ, J. (2014). *Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování Čj.: MSMT-44400/2014*. [online]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/prif/ps11/metodika/web/>.

Magdalenium: Pomoc obětem domácího násilí [online]. Magdalenium, 2021 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.magdalenium.cz/poslani-hodnoty>.

Persefona-pomoc obětem domácího násilí [online]. Brno: Persefona, 2021 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.persefona.cz/>.

ROSA – centrum pro ženy. *Články. Násilí ve vztahu přiznává čtvrtina studentů* [online]. ©ROSA, 2014. Dostupné z: <http://rosa-os.cz/nasili-ve-vztahu-priznava-ctvrtina-studentu/>

ROSA Centrum [online]. Praha: Rosa, 2021 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/>.

Spondea [online]. Brno: Spondea, 2021 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.spondea.cz/cz>

Žena v tísní, Lidská pouta, z. ú. Co je domácí násilí [online]. Dostupné z: http://www.zenavtisni.cz/co-je-domaci-nasili_ebook_citace_2011.html.

Legislativní dokumenty:

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In Trestní předpisy: trestní zákon, trestní řád, výkon trestu odnětí svobody. Ostrava: Sagit, 2014, 432 s. Úplné znění (Sagit). ISBN 978-80-7488-032-2.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

8. Přílohy

1. Pohlaví:
  - a) Žena
  - b) Muž

2. Věk
  - a) 20 – 30 let
  - b) 31 – 50 let
  - c) 51 a více let

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:
  - a) základní škola
  - b) SŠ bez maturity
  - c) SŠ s maturitou
  - d) Vyšší odborná škola
  - e) vysoká škola

4. Žiji v kraji:
  - a) Hlavní město Praha
  - b) Jihočeský kraj
  - c) Jihomoravský kraj
  - d) Karlovarský kraj
  - e) Kraj Vysočina
  - f) Královéhradecký kraj
  - g) Liberecký kraj
  - h) Moravskoslezský kraj
  - i) Olomoucký kraj
  - j) Pardubický kraj
  - k) Plzeňský kraj
  - l) Středočeský kraj
  - m) Ústecký kraj
  - n) Zlínský kraj

5. Pod pojmem domácí násilí chápu:
  - a) fyzické násilí

- b) psychické násilí
  - c) sexuální násilí
  - d) sociální násilí
  - e) ekonomické násilí
  - f) jiné.....
6. S domácím násilím jsem se setkal(a):
- a) ne
  - b) ano
7. Pokud jsem se s domácím násilím setkal(a) bylo to:
- a) v dětství (v rodině)
  - b) v partnerství
8. Pokud jsem se s domácím násilím setkal(a) bylo ve formě:
- a) bití
  - b) týrání
  - c) zastrašování
  - d) sexuální násilí
  - e) citového týrání
  - f) ekonomického násilí
  - g) sociální izolace
9. Domnívám se, že si oběti za domácí násilí mohou samy:
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím
10. Domnívám se, že oběťmi domácího násilí jsou i muži:
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím
11. Domnívám se, že domácí násilí zasahuje i děti:
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím
12. Jaké jsou nejčastější příčiny domácího násilí:
- a) alkoholismus

- b) nezaměstnanost
- c) nízká mentální úroveň agresora
- d) drogy
- e) pocit nadřazenosti agresora
- f) jiné-napište jednu větou: .....

13. Myslíte si, že je veřejnost dostatečně informovaná o domácím násilí?

- a) ano, informovanost je dostatečná
- b) informovanost je, ale v nedostatečné kvalitě
- c) veřejnost není dostatečně informována o této problematice

14. Co byste dělal(a) v případě, že ve svém okolí objevíte případ domácího násilí?

- a) zasáhnu
- b) znepokojuje mně to, ale je to věc těch, kterých se to přímo týká
- c) raději to budu ignorovat

15. V případě, že jsem ochoten pomoci oběti, obrátím se na :

- a) policii
- b) sociálního pracovníka
- c) zasáhnu osobně (jak?)
- d) neziskovou společnost-jakou?
- e) rodinu oběti/agresora
- f) lékaře
- g) řešil/a bych jinak:.....